

*ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗАОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування*

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д.е.н., професор
_____ Володимир СИБІРЦЕВ
« ____ » _____ 20 __ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
на тему:
«Оцінка фінансової стійкості банку»

Виконав: здобувач вищої освіти 2 курсу, групи
ФС-21МЗ ОПП «Фінанси, банківська справа та
страхування» спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
_____ **Сімбаба Аліна Олександрівна**
« ____ » _____ 2022 р.

Керівник роботи: кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування
_____ **Подплетний Валерій Володимирович**
« ____ » _____ 2022 р.

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри кафедри
економіки, менеджменту та комерційної
діяльності Центральноукраїнського національного
технічного університету
_____ **Сторожук Оксана Василівна**
« ____ » _____ 2022 р.

м. Кропивницький

Завідувачу кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Сибірцеву В.В.

здобувача вищої освіти економічного
факультету групи ФС-21МЗ

(ОПП «Фінанси, банківська справа та
страхування спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»)

Сімбаби Аліни Олександрівни

ЗАЯВА

Прошу дозволити мені виконати кваліфікаційну роботу за другим
(магістерським) рівнем вищої освіти на тему: «Оцінка фінансової стійкості
банку»

«___» _____ 20__ р.

(підпис)

Погоджено:

Керівник кваліфікаційної роботи:

(підпис) к.е.н., доцент **Подплетний Валерій Володимирович**

«___» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування:

(підпис) док. екон. наук, професор **Сибірцев Володимир Васильович**

«___» _____ 20__ р.

Центральноукраїнський національний технічний університет
Факультет ЦЗДО _____
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування _____
Ступінь вищої освіти магістр _____
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» _____
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» _____
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма «Фінанси, банківська
справа та страхування» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
Володимир СИБІРЦЕВ

«__» _____ 20__ року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Сімбабі Аліні Олександрівні

(прізвище та ініціали)

1. Тема роботи «Оцінка фінансової стійкості банку»

(назва)

2. Керівник роботи Подплетній В.В., к.е.н., доцент

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту 15.12.2022

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи: визначити сутність поняття фінансової стійкості банку та підходи до його формування; охарактеризувати фактори, що впливають на фінансову стійкість; дослідити методичні підходи щодо оцінки рівня фінансової стійкості банку; надати фінансово-організаційну характеристику банку АТ КБ «Приватбанк»; здійснити аналіз управління фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк»; дослідити напрями підвищення рівня фінансової стійкості за рахунок побудови системи антикризового управління; визначити напрями підвищення рівня фінансової стійкості банку за рахунок більш ефективного управління власною ресурсною базою.

5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Подплетній В.В.		
2	Подплетній В.В.		
3	Подплетній В.В.		

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану дослідження	жовтень 2022	
2.	Підбір та вивчення літературних джерел за темою кваліфікаційної роботи	жовтень 2022	
3.	Підготовка та подання керівнику: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - вступу та висновків	жовтень 2022 жовтень-листопад 2022 листопад 2022 листопад 2022	
4.	Подання робочого варіанту роботи керівнику	листопад 2022	
5.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	грудень 2022	
6.	Нормо-контроль секретаря ЕК, перевірка на академічну доброчесність	грудень 2022	
7.	Відгук керівника	грудень 2022	
8.	Рецензування роботи. Підготовка документів, що подаються до ЕК (листи, довідки, інформаційний листок, висновок-виписка, опубліковані статті).	грудень 2022	
9.	Подання роботи завідувачу кафедри на допуск до захисту	грудень 2022	
10.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень завідувача кафедри.	грудень 2022	
11.	Подання роботи та супровідних документів до ЕК	грудень 2022	
12.	Захист роботи	грудень 2022	

Дата видачі завдання:

«__» _____ 20__ р.

(підпис керівника)

Подплетній В.В.

(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання:

«__» _____ 20__ р.

(підпис здобувача)

Сімбаба А.О.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Сімбаба А. О. Оцінка фінансової стійкості банку. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Центральноукраїнський національний технічний університет, Кропивницький, 2022.

Дипломну магістерську роботу присвячено дослідженню теоретичних задач та оцінки фінансової стійкості банку. На підставі проведеної аналітичної оцінки фінансового стану АТ КБ «Приватбанку» розроблено заходи щодо його удосконалення.

Запропоновано основні напрями щодо більш ефективного управління ресурсною базою банку з метою подальшого зміцнення власного рівня фінансової стійкості.

Були визначені проблеми залучення ресурсів та шляхи їх вирішення для АТ КБ «Приватбанк». Розроблені заходи щодо розширення ресурсної бази

Ключові слова: *банківська система, банк, фінансовий стан, фінансова стійкість, ризик, принципи, умови, надійність.*

ANNOTATION

Simbaba A. Assessment of the financial condition of the bank. - Manuscript.

Qualification work on degree of the second (master's) level of higher education in the specialty 072 «Finance, banking and insurance». – Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytsky, 2022.

The master's thesis is devoted to the study of theoretical problems and assessment of the financial stability of the bank. Based on the analytical assessment of the financial condition of JSC CB "Privatbank" measures have been developed to improve it.

The main directions of more effective management of the bank 's resource base in order to further strengthen its own level of financial stability are proposed.

Problems of attracting resources and ways to solve them for JSC CB "Privatbank" were identified. Measures have been developed to expand the resource base

Key words: *banking system, bank, financial condition, financial stability, risk, principles, conditions, reliability.*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	7
1.1. Визначення сутності поняття фінансова стійкість банку	7
1.2. Фактори, що впливають на рівень фінансової стійкості банку.....	13
1.3. Методичні підходи щодо оцінки фінансової стійкості банку	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	23
2.1. Фінансово-організаційна характеристика банку АТ КБ «Приватбанк».....	23
2.2. Аналіз рівня фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк»	29
2.3. Механізм управління фінансовою стійкістю банку	42
РОЗДІЛ 3.РОЗРОБКА ЗАХОДІВ З ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	52
3.1 Напрями підвищення фінансової стійкості комерційного банку.....	52
3.2..Практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління кредитним ризиком як у комерційному банку.....	66
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах банки є важливою ланкою, котра забезпечує фінансовими ресурсами економіку. Банки не лише торгують грошима, вони є найближчими до бізнесу, знають його потреби, виступаючи водночас аналітиками ринку. На фоні нестабільної економічної ситуації в Україні, чисельних банкрутств у банківському секторі упродовж останніх років, зменшення обсягів вільних грошових ресурсів у населення та суб'єктів господарювання, рівень довіри до банків залишається невисоким. Це відображається на ресурсній базі банків, ускладнюючи кредитну активність банківського сектору та обмежуючи потенційну здатність банків створювати гроші.

Проблема забезпечення фінансової стійкості банківської системи є досить новим напрямком досліджень в українській спільноті. Актуальність теми обумовлюється важливістю реалізації національних інтересів у створенні конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки та забезпеченні постійного підвищення рівня життя та добробуту населення. Важливу роль у цьому процесі відіграє саме банківський сектор, завдяки якому здійснюється розподіл і перерозподіл грошових потоків та їх зосередження у пріоритетних галузях економіки; запобігання відпливу капіталу закордон; забезпечення стабільності національної валюти; проведення виваженої політики внутрішніх і зовнішніх запозичень тощо.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у вивченні змісту, критеріїв, чинників оцінки фінансової стійкості комерційного банку, а також розробка заходів для підвищення фінансової стійкості комерційного банку, та оцінка економічної ефективності запропонованих заходів.

Для вирішення поставленої мети необхідно розв'язати наступні завдання:

- визначити сутність поняття фінансової стійкості банку та підходи до його формування;

- охарактеризувати фактори, що впливають на фінансову стійкість;
- дослідити методичні підходи щодо оцінки рівня фінансової стійкості банку;
- надати фінансово-організаційну характеристику банку АТ КБ «Приватбанк»;
- здійснити аналіз управління фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк»;
- дослідити напрями підвищення рівня фінансової стійкості за рахунок побудови системи антикризового управління;
- визначити напрями підвищення рівня фінансової стійкості банку за рахунок більш ефективного управління власною ресурсною базою.

Об'єкт дослідження фінансово-економічні відносини які виникають у процесі управління фінансовою стійкістю комерційного банку.

Предмет дослідження науково-методичне забезпечення та практичний інструментарій управління фінансовою стійкістю комерційного банку.

Методи дослідження. Методика дослідження ґрунтується на системному підході та аналізі теорії оцінки та управління фінансовою стійкістю, структурних змін в економічній діяльності суб'єктів господарювання у сфері управління ризиками. В теоретичній частині дослідження використовувалися загальнонаукові методи пізнання. В практичній частині використовуються методи аналізу, синтезу, коефіцієнтний метод, порівняння. При визначення інтегрального показника фінансової надійності використовувався метод багатфакторного дискримінантного аналізу.

Наукова цінність одержаних результатів. Основні теоретичні та практичні результати дослідження, які мають наукову новизну, полягають у наступному:

- здійснено прогноз економічного ефекту від реалізації запропонованих рекомендацій щодо покращення фінансової стійкості банку, що пов'язаний з оптимізацією ресурсної бази банку (розширення лінійку депозитних

банківських продуктів, які пропонуються клієнтам банку на довгостроковій основі)

- визначено шляхи оптимізації управління кредитними ризиками у комерційному банку, що дозволить застосування у банку вдосконалених методів та прийомів збору, аналізу та узагальнення зовнішньої інформації шляхом розширення та створення структур баз даних, узгодження форматів її надання, впровадження сучасних зарубіжних технологій.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані підходи до оцінки фінансової надійності страховика та обґрунтовані рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності управління нею, можуть бути використані в діяльність страхових компаній України в сучасних умовах.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи доповідалися на: IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери» (ЦНТУ, 09.12.2021 р.) та на II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і учнівської молоді «Облік, оподаткування і контроль в управлінні» (ЦНТУ, 24.11.2022р.) та були опубліковані у двох друкованих працях.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота викладено на 85 сторінках комп'ютерного тексту, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота включає 19 таблиць, 8 рисунків, список використаних джерел налічує 44 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

1.1. Визначення сутності поняття фінансова стійкість банку

Оскільки метою діяльності будь-якого комерційного банку є максимізація отриманих доходів від операцій та мінімізація ризиків можливих втрат та банкрутства, можна говорити про те, що банківська діяльність – це підприємницька діяльність, яка має свою специфіку та певні, притаманні лише їй відмінні риси. Отже, сутність фінансового стану банку можна розглядати з двох позицій, з позиції підприємства та з позиції банку, як специфічного суб'єкта підприємницької діяльності.

При вивченні фінансової стійкості банку немає єдиного підходу до його визначення як економічної категорії, оскільки вчені всього світу не змогли дійти згоди щодо того, що являє собою фінансова стійкість комерційного банку. Деякі вчені порінують фінансову стійкість з його платоспроможністю чи прибутковістю, а інші – з ефективною діяльністю банку, його здатністю сформувати таку структуру активів і пасивів, яка буде найменш вразливою у разі виникнення непередбачених обставин чи кризових явищ [20].

Думка про те, що стійкість банку залежить від збалансованості його активів та пасивів, якості кредитно-інвестиційного портфеля та кількості клієнтів викликає певні зауваження:

По – перше, у ньому не враховуються такі важливі складові фінансової стійкості, як прибутковість, платоспроможність та ліквідність банку;

По-друге, твердження, що фінансова стійкість банку залежить від кількості клієнтів, є недостатнім для пояснення цієї взаємозалежності (не враховується їхній фінансовий стан).

Досліджуючи фінансову стійкість банку звернемо увагу на підходи щодо трактування цього поняття, які згрупуємо до табл. 1.1.

Підходи до визначення поняття фінансова стійкість банку

Автор	Визначення
Барановський О.В., Ткаченко А.А.	Стан захищеності фінансових інтересів банку, його фінансової стійкості, а також середовища, в якому він функціонує
Болгар Т.А., Єпіфанов А.В.	Стан банківської установи, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, його здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку
Голобородько Ю.А.	Такий стан, який характеризується оптимальним рівнем залучення і розміщення ресурсів при мінімізації загроз та негативних явищ і характеризує здатність банків до саморозвитку, ефективності та конкурентоздатності
Дмитров С.В.	Захист фінансових інтересів банку, його фінансової стійкості і середовища, в якому він функціонує
Побережний С.В.	Стан банківської установи, який характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, її здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку
Литовченко О.Н., Самойлов Б.В.	Стан банківської установи, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, його здатністю досягати поставлених цілей і генерувати фінансові ресурси в достатньому обсязі для забезпечення <u>поточної діяльності</u> та стійкого розвитку

Джерело : [5,15,10,13,33, 26]

Отже, розглядаючи таблицю бачимо, що деякі вчені зв'язують фінансову безпеку з фінансовою стійкістю та стабільністю; інші - зі ступенем ефективності фінансово-господарської діяльності; є певна група вчених, які пов'язують з рівнем достатності власного капіталу; інші – з ступенем захищеності інтересів громадян, суб'єктів господарювання, держави і суспільства; є також прихильники, що пов'язують з рівнем стійкості до внутрішніх і зовнішніх ризиків.

У свою чергу, сутність поняття надійності розглядається як «стійкість» банку до змін на фінансовому ринку та здатність невідкладно виконувати зобов'язання, надійність – це не лише кількісна оцінка основних показників діяльності комерційного банку, а більше – його суб'єктивна характеристика з боку певних соціальних груп, визначеність цих суб'єктів, що банк виконає всі свої зобов'язання.

Надійність безпосередньо залежить від стійкості, надійним може бути тільки сильний, стійкий банк, який стабільно розвивається. Варто зазначити, що важливою умовою забезпечення надійності комерційного банку є наявність надійної клієнтури. «Стабільність» і «стійкість» також є близькими поняттями, які, звичайно, взаємопов'язані, але не тотожні.

Зокрема, у науковій праці В.В. Іванов дав таке визначення стійкості банку - як «стабільність його діяльності в світлі середньо- та довготермінової перспективи» [19]. Ю.С. Масленченков розглядає поняття стійкості банку через призму стабільного економічного середовища, як підкреслюється, «стабільність кредитної організації визначається стабільністю економічного середовища, в якому вона діє»[28]. Як ринкова категорія, стійкість відображає стан кредитної організації в ринковому середовищі, зумовлює цілеспрямованість її руху в поточній та прогнозованій перспективі. Слід зазначити, що не завжди і не всі кредитні організації в умовах стабільного економічного середовища є стійкими, оскільки забезпечення стійкості визначається не тільки зовнішніми чинниками, а й низкою внутрішніх факторів.

На відміну від стійкості, яка впливає на здатність системи протистояти силі, стабільність трактується як «постійність, тривале збереження певного стану або рівня». Зазначимо, що критерій стійкості застосовується до складних динамічних систем, які постійно перебувають під впливом випадкових факторів і котрі працюють в умовах певної невизначеності. Враховуючи те, що банк працює в умовах постійних, певною мірою непередбачуваних змін ринкової економіки, його можна вважати динамічною системою. Як динамічна соціально-економічна система банк здатний до поступального розвитку та постійного відтворення.

У процесі своєї комерційної діяльності він прагне забезпечити позитивну динаміку таких показників, як рентабельність, достатність капіталу, ліквідність, мінімізація ризиків, розширення спектру послуг та покращення обслуговування клієнтів. Зазначене зумовлює необхідність використання при характеристиці банку терміну «стабільний розвиток», а не «стабільність», яка по суті вказує на

сталість, незмінність і не передбачає динамічного руху. Отже, зазначимо, що стійкий банк – це той, який здатний витримати максимальний, граничний рівень непередбачених втрат, при якому він зберігає стан ефективного функціонування.

У свою чергу, стабільний розвиток передбачає здатність банку з часом забезпечити зменшення цих втрат, необхідну швидкість їх подолання, створюючи тим самим можливість для досягнення та зростання рівню стійкості. Таким чином, стійкість – це фундаментальна, внутрішня характеристика, яка забезпечує життєздатність і стабільний розвиток комерційного банку за заданою траєкторією та відповідно до обраної стратегії в умовах конкурентного ринку, незалежно від впливу зовнішніх і внутрішніх факторів [25, с.91-92].

Варто зазначити, що розглянуті поняття надійності, стабільного розвитку та стійкості є характеристиками комерційного банку та визначають його здатність до:

- ефективного виконання притаманних функцій і відігравання своєї ролі в економіці, незалежно від зовнішніх і внутрішніх факторів, що перешкоджають їх виконанню;
- чіткого та оперативного виконання операцій із обслуговування клієнтів;
- виконання взятих на себе зобов'язань перед акціонерами та клієнтами, за умови обов'язкового дотримання параметрів та стандартів, встановлених у національному законодавстві та світовій банківській практиці;
- реалізації інтересів усіх учасників фінансових відносин;
- збереження вкладів фізичних та юридичних осіб;
- власного розвитку відповідно до тенденцій ринку та з урахуванням можливих ризиків;
- конкуренції, до реалізації свого потенціалу у діловому співробітництві.

З цього можна зробити висновок, що надійність є більш обширним поняттям і є сукупністю понять стійкість та стабільний розвиток, визначає банк

як фінансову інституцію, грошово-кредитний інститут в цілому; стабільність – здатність до постійного динамічного розвитку; стійкість – його внутрішній стан (рис. 1.1).

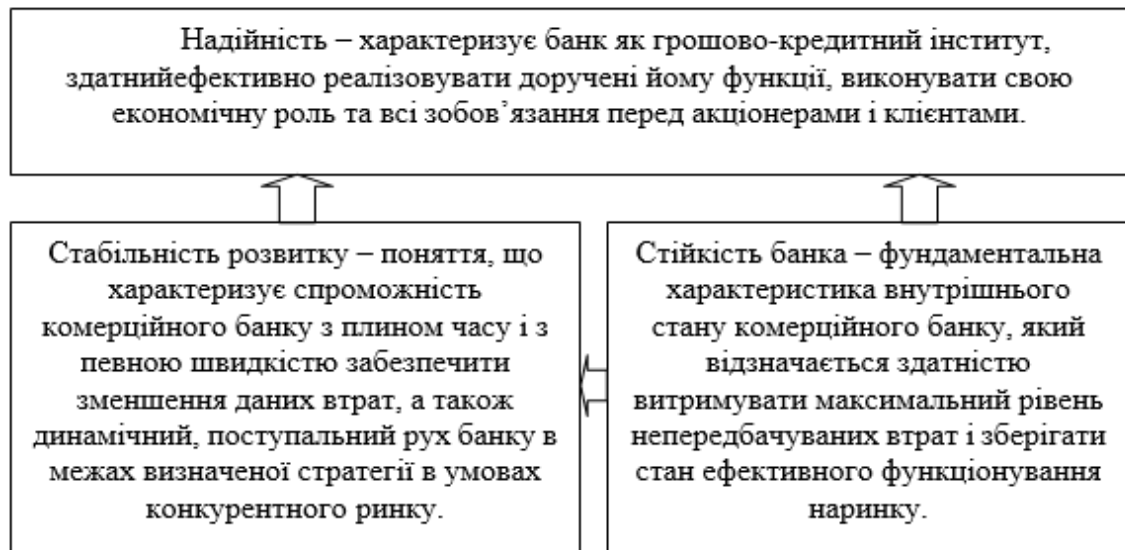

Рис. 1.1. Взаємозв'язок ознак, що характеризують стан та діяльність банку

Джерело [12]

Існує багато трактувань поняття «фінансова стійкість», але розглянемо найпоширеніші з них і являються важливими при дослідженні теоретичних аспектів цієї категорії. Їх можна згрупувати за кількома напрямками, що зображені на рис. 1.2:

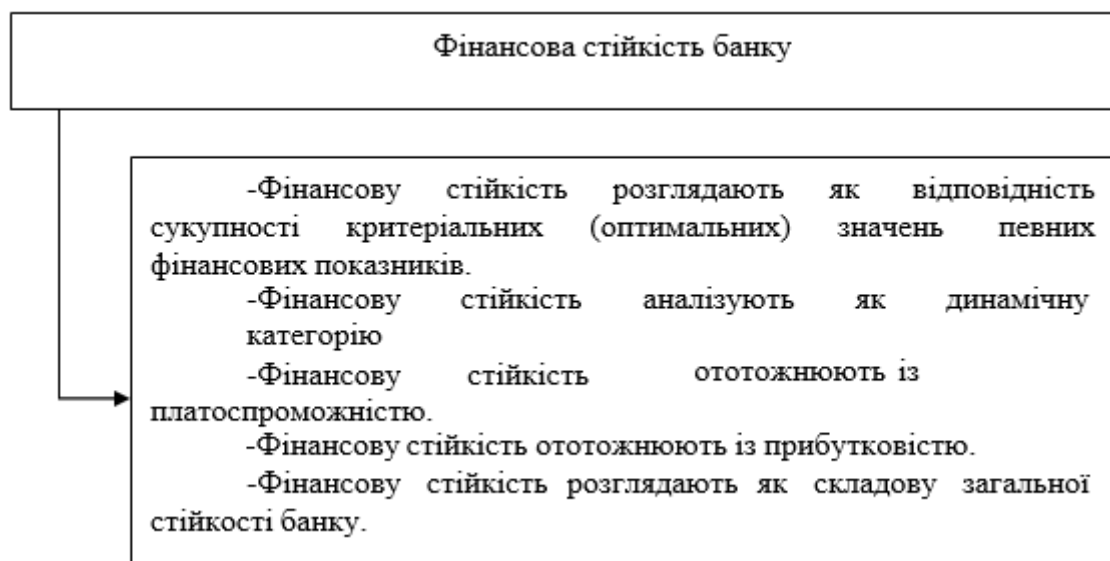

Рис. 1.2. Окремі напрями визначення сутності поняття фінансова стійкість банку

Джерело [12]

Перший напрямок визначає фінансову стійкість банку з точки зору основних параметрів, що характеризують окремі аспекти його фінансового стану і відображено в працях Р. Шиллера, Г. Панової, О. Заруби, С. Святко, Ю. Масленченкова, В. Вітлінського [11].

Другий напрямок визначає фінансову стійкість, як динамічну, інтегральну характеристику здатності банку як системи трансформування ресурсів і ризиків, повноцінно виконувати свої функції, при цьому протистояти впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Третій напрямок ґрунтується на концепції фінансової стійкості прирівнюється до поняття ліквідності та платоспроможності та відображається у працях Н. Антонова, М. Песселя, В. Андрєєвої, Н. Захарова [11].

Четвертий напрямок під поняттям фінансової стійкості розуміє прирівнювання до прибутковості банку та досліджено в працях В. Пантелєєва, С. Халява, Л. Бєлих [11].

П'ятий напрямок під поняттям фінансової стійкості як складову стійкості банку, до якої, крім фінансової, додано також капітальну, комерційну та організаційно-функціональну стійкість. Зокрема, базовою у забезпеченні загальної стійкості вважається стійкість капітальна, її основою є власний капітал банку, який може стати опорою в кризових ситуаціях. Це основа ефективного функціонування та джерело розвитку банку.

Отже, фінансова стійкість банку це свого роду якісна характеристика його фінансового стану, яка характеризується достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів і активів за умов підтримання достатнього рівня ліквідності та платоспроможності, підвищення прибутку та мінімізації ризиків, яка здатна протистояти непередбаченим збиткам і підтримувати стан ефективного функціонування.

Стабільний фінансовий стан забезпечує здатність комерційного банку ефективно працювати, досягати поставлених цілей, протидіяти різним ризикам у процесі діяльності на ринку фінансових послуг, а також зберігати та відновлювати працездатність у разі раптового порушення цього. Управління

фінансовою стійкістю банків передбачає об'єктивну оцінку її поточного та бажаного стану, узгоджене управління фінансовими ресурсами банківської установи та вибір таких управлінських рішень, які б сприяли забезпеченню фінансової стійкості.

1.2. Фактори, що впливають на рівень фінансової стійкості банку

Сьогодні існує величезна різноманітність факторів, що можуть впливати на формування стійкості банку.

Різниця у характері, напрямках і формах їх виявлення зумовлює необхідність їх систематизації. Водночас така систематизація актуальна, по-перше, як методологічний інструмент дослідження фінансової стійкості; по-друге, як методологічна основа для знаходження кількісних залежностей від факторів, що його формують, і побудови прогнозу розвитку; по-третє, врахування факторів необхідне при розробці конкретних пропозицій щодо напрямків підвищення стійкості.

На сьогоднішній день системне дослідження факторів, що визначають фінансову стійкість банку, не завершено. Водночас видається можливим використання досвіду економічної літератури для систематизації факторів, що впливають на стійкість і надійність комерційного банку. Як слушно зазначає Р. Шиллер, досі не розроблено чітких критеріїв, за якими ті чи інші фактори слід відносити до тієї чи іншої групи, немає чітких показників оцінки значущості цих факторів. Класифікація факторів, що впливають на стійкість, повинна базуватися на різних напрямках і з урахуванням різних ознак.

Підтримка банком фінансової стійкості дає можливість зберегти конкурентоспроможність над ринком. Однак це дуже складне завдання. Фінансової стійкості комерційних банків на етапі найчастіше загрожують такі негативні чинники:

- тривалий підрив ділової репутації банківської системи;
- недостатньо ефективна система підбору кадрів у комерційних банках;

- надання клієнтам банку недостовірної інформації;
- використання фальшивих векселів, цінних паперів та гарантійних листів;
- неповернення виданих кредитів, правова неврегульованість цієї проблеми у сфері банківської діяльності;
- недосконала оцінка кредитних ризиків;
- маніпулювання кредитними картками, банкоматами;
- шахрайське вторгнення до банківських комп'ютерних мереж;
- витік конфіденційної інформації;
- недобросовісна конкуренція;
- недосконалість структур, які забезпечують внутрішню та зовнішню безпеку банківських установ.

На особливу увагу заслуговує виявлення екзогенних (зовнішніх) та ендогенних (внутрішніх) факторів (які залежать від функціонування самого банку) та визначення ступеня їх впливу на діяльність та стан комерційного банку (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Система факторів, що впливають на фінансову стійкість банку
Джерело [14]

Одним з важливих факторів, що впливають на фінансову стійкість банку, є ситуація в економіці країни. При цьому важливо проаналізувати фактори макроекономічного та мікроекономічного рівнів. Так, необхідно враховувати інвестиційний клімат, стан платіжного балансу країни та рівень дефіциту державного бюджету. Податкова політика також суттєво впливає на забезпечення фінансової стійкості банку. Вимагають вивчення загальноекономічних чинників, яких слід віднести такі, як зростання чи падіння виробництва, рівень зайнятості, криза платежів. Важливе значення мають соціальні та політичні чинники. Причому в умовах подальшої соціальної політики стабілізації суспільства більш повний та послідовний облік цих факторів має відігравати зростаючу роль.

Необхідно брати до уваги політику органів управління всіх рівнів, рівень життя та рівень довіри до банківського сектору. Також важливо враховувати групу фінансових факторів, до яких належать:

- кредитна політика Центрального банку;
- відсоткова політика Центрального банку;
- валютна політика Центрального банку;
- стан фінансового ринку.

Особливе впливом геть стан ринку надає інфляція. У разі поступового зниження інфляції має місце суттєве зменшення ринкових відсоткових ставок, що призводить до скорочення маржі та, відповідно, до падіння доходів банку. Це потребує зміни структури банківських балансів у напрямі підвищення частки довгострокових кредитів.

Наведені вище чинники ставляться до екзогенним, вони впливають на досягнення комерційним банком фінансової стійкості. Разом з тим, слід враховувати також ендогенні фактори, які залежать від функціонування самого банку.

Таким чином, залежно від характеру впливу факторів на стан фінансової стійкості комерційного банку їх можна поділити насамперед на дві групи:

ендогенні та екзогенні. До останніх, у свою чергу, слід зарахувати: економічні, соціально-політичні та фінансові.

До економічних чинників можна віднести:

- стан економіки;
- інвестиційний клімат;
- стан платіжного балансу;
- рівень дефіциту державного бюджету;
- податкова політика.

До соціально-політичних чинників слід зарахувати такі:

- соціальну стабільність
- стійкість уряду
- політичну стабільність.

Фінансові чинники – це стан ринку, кредитна, відсоткова і валютна політика НБУ, величина його валютних резервів.

До ендогенних факторів належать:

- адекватність капіталу банку;
- якість активів банку;
- рівень менеджменту;
- рівень рентабельності;
- ліквідність балансу банку;
- платоспроможність банку.

Наведені чинники є загальними всім комерційним банків та суттєво впливають досягнення ними стану фінансової стійкості.

Отже, виділені групи факторів відіграють системну роль при становленні та функціонуванні банківської системи, а отже, значною мірою визначають ступінь фінансової стійкості банків на грошовому ринку.

Слід зазначити, що вони по-різному впливають на стан окремого банку, що пов'язано, перш за все, з менеджментом банку, ступенем обліку зовнішніх та внутрішніх груп факторів у процесах управління його діяльністю, а також з

пріоритетами кредитної політики, стратегічними та тактичними цілями, критеріями та принципами діяльності банку.

1.3. Методичні підходи щодо оцінки фінансової стійкості банку

На сучасному етапі розвитку банківського сектору та на фоні негативних наслідків фінансової кризи, серед яких основними є масовий відтік коштів з рахунків, падіння довіри до банків з боку фізичних осіб та юридичних осіб, збільшення обсягу проблемної заборгованості та зростання банківських ризиків, першочерговими завданнями є підвищення та підтримання високого рівня конкурентоспроможності українських банків на внутрішньому та зовнішньому фінансовому ринках.

Досліджуючи стан фінансової стійкості банківських установ, необхідно розділяти класичне поняття стану розвитку суб'єкта господарювання від стану розвитку банківської установи. Тому доцільно виділити особливості банківської конкуренції:

- об'єктом конкуренції є не товари, а банківські ресурси, які сформовані банком для здійснення операцій;
- банк може виступати на ринку як продавець, так і як покупець;
- виробництво та реалізація банківських і фінансових послуг, що надаються банками, можуть бути зосереджені в одному банку без залучення зовнішніх каналів збуту [17, с.42-43];
- діяльність банків та їх установ жорстко регулюється НБУ;
- конкурентна боротьба відбувається не тільки між банківськими установами, а й між банківськими та небанківськими фінансовими установами (кредитні спілки, страхові компанії, інвестиційні фонди).

Сутність фінансової стійкості відображається в найважливішій характеристиці банківської послуги на ринку – її конкурентоспроможності. Рівень фінансової стійкості банку вказує на успішність його функціонування в

процесі набуття, утримання та розширення позицій на ринку, що передбачає здатність банківської установи забезпечувати відповідність власних послуг запитам споживачів та витримувати негативний вплив зовнішнього середовища. Вчені та економісти по-різному оцінюють фінансову стійкість, але основні підходи до визначення сутності цього поняття наведено на рис. 1.4:

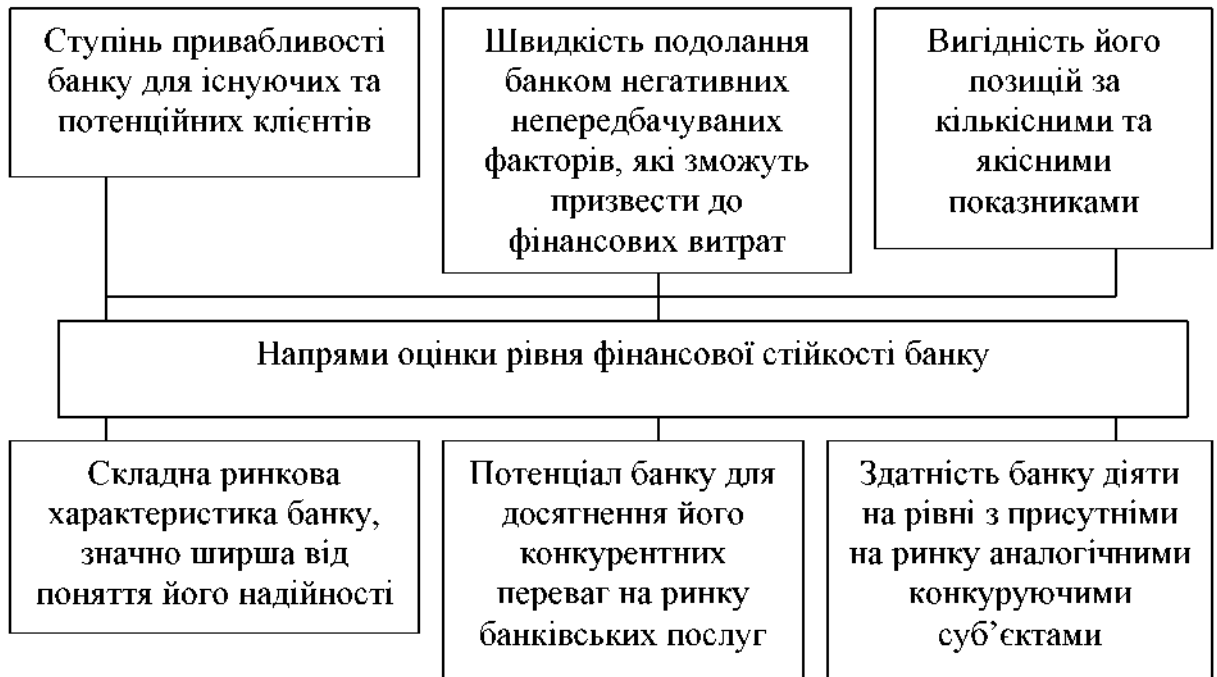

Рис. 1.4. Підходи щодо визначення напрямів оцінки фінансової стійкості банку

Джерело [20]

Більшість вчених поділяють фактори на внутрішні та зовнішні. Водночас можна констатувати наявність двох протилежних поглядів щодо впливу факторів на фінансову стійкість банку. Деякі дослідники вважають, що екзогенні фактори відіграють вирішальну роль у визначенні конкурентоспроможності банків. Інші стверджують, що з точки зору підтримки та підвищення фінансової безпеки найважливішими є фактори внутрішнього середовища банку, які є об'єктом активного впливу з його боку.

Протиставлення внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на діяльність банків є недоцільним і помилковим. Основними зовнішніми чинниками, які впливають на конкурентний клімат галузі та конкурентоспроможність суб'єктів

господарювання, М. Портер називав силами конкуренції. Для збереження або підвищення фінансової стійкості банку необхідно враховувати ці фактори і постійно відстежувати зміну ринкової ситуації. До зовнішніх факторів належать: технологічні фактори, економічні фактори, політико-правові фактори, соціокультурне середовище. До внутрішніх факторів, що впливають на рівень безпеки, відносяться: фактори, пов'язані з фінансами; кадрові фактори; фактори, пов'язані з послугами.

Існує безліч систем оцінки фінансової стійкості. В таблиці 1.2 представлені найбільш відомі системи фінансової оцінки стійкості банків у наглядних цілях.

Їх сильними сторонами є – стандартизованість та практична ефективність застосування протягом достатньо тривалого часу. Слабкою стороною зарубіжних методик є те, що вони не можуть прогнозувати ймовірність настання банкрутства банку.

Саме тому в останні роки у наглядній практиці центральних банків окремих країн стали широко застосовуватися статистичні моделі «Раннього реагування» (СРР), що оцінюють кількісні параметри функціонування банків.

Головна мета СРР – виявлення тих ризиків, які з більшою ймовірністю у майбутньому можуть призвести до дефолту банку. Існуючі СРР можна розділити на:

- моделі, що прогнозують ймовірність зміни рейтингу банку та сам можливий рейтинг;
- моделі прогнозу можливого дефолту банку та тимчасового проміжку до його настання та моделі прогнозу очікуваних втрат.

Перевага моделей раннього попередження перед аналітичними системами моніторингу стійкості банків полягає у їх прогнозному характері. Однак для використання СРР також існує низка обмежень.

Зарубіжна практика оцінки фінансовою стійкістю кредитних організацій

Методика оцінки (країна)	Зміст методики	Переваги	Недоліки
Fim (США)	Дозволяє виявити фінансові проблеми банків, що виникають між інспекційними перевірками на основі поточної звітності	Можливість прогнозування банкрутства банку, широкий охоплення аналізованих показників, гнучкість моделі	Прогноз визначається тільки на 2 роки
CAMEL (США)	Стандартизована рейтингова система, що оцінює діяльність банку за наступними шістьма компонентами: капітал, якість активів, ліквідність, чутливість до ринкових ризиків	Стандартизованість, широке охоплення аналізованих показників	Повільна адаптація до швидко змінних зовнішніх ринкових умов, залежність від об'єктивності супервізорів, не пророкує ймовірність банкрутства банку
BAKIS (Германія)	Передбачає розрахунок майже 50 показників, що характеризують ризики, що приймаються на себе банками, на основі регламентованої звітності банків. Оцінка рівнів показників проводиться на основі порівняльного аналізу даних одного банку з показниками інших банків, що належать до однієї групи	Стандартизація, оперативність оцінки, виявлення загальних тенденцій у фінансовому секторі, широке охоплення аналізованих показників	Висока трудомісткість, не враховуються системні зрушення
ORAP (Франція)	Багатофакторний програмний комплекс для оцінки конкретного фінансового інституту. Визначає існуючі проблеми у банку на основі всіх компонентів ризиків, пов'язаних з його діяльністю, з використанням кількісної та якісної інформації.	Використання великого спектру різнобічної інформації, швидкість аналізу, доступність даних для аналізу	Не передбачає ймовірність банкрутства
PATLOL (Італія)	Система складається з 5 компонентів: достатність капіталу, <u>прибутковість</u> , <u>якість</u> кредитів, менеджмент, ліквідність	Швидкість аналізу, використовується як основа для виїзних перевірок	Не передбачає ймовірність банкрутства

Джерело [16]

У них не враховується проциклічність регулятивних вимог, якщо використовуються історичні дані не охоплюють повний діловий цикл.

Крім того, вони не чутливі до потенційних проблем банків, які спочатку супроводжуються незначною зміною кількісних банківських показників.

Слід зазначити, що оцінка стійкості банків може проводитись і провідними міжнародними рейтинговими агентствами, серед яких такі відомі компанії, як Standard & Poor's, Moody's, Fitch та інше.

Позитивною стороною їх діяльності є публічність складених банківських рейтингів, негативною – те, що найчастіше для своїх розрахунків навіть такі відомі агентства не мають у своєму розпорядженні весь той обсяг інформації, який знаходиться у розпорядженні центральних банків та наглядових органів низки країн.

Проблематика забезпечення та зміцнення фінансової стійкості банків породжена не сьогоднішнім, вона сягає своїм корінням у минуле, є складною та до кінця не вирішеною. Вона існує в розвинених країнах ринкового типу, набула загальнонаціонального значення і для України, що значною мірою визначено специфікою розвитку вітчизняних банків. Зокрема, відносно короткий термін їх діяльності, необхідність працювати в умовах підвищеного ризику, причиною чого є економічна та політична нестабільність в країні, а також, порівняно з банками провідних ринкових країн, невеликі розміри власного капіталу.

Через це обов'язком та головним стратегічним завданням кожного комерційного банку повинен бути ефективний менеджмент і забезпечення власної фінансової стійкості. Отже, відсутність єдиного чіткого визначення поняття фінансової стійкості банку стало причиною, з одного боку, ототожнення фінансової стійкості з іншими поняттями (ліквідністю, платоспроможністю, надійністю), а з іншого боку, це зумовило суттєве розмежування за методологічними засадами підходів до оцінки факторів і складових фінансової стійкості банків, встановлення її критеріїв. Процес трансформації ресурсів банку в систему фінансового менеджменту відбувається

через управління фінансовими операціями банку, що впливає на його стійкість і надійність.

Отже, враховуючи сучасний стан розвитку банківської системи України, значно розширено перелік загроз, сформованих ендо- та екзогенними чинниками, що дало змогу удосконалити класифікацію загроз фінансово-економічній безпеці банків через впровадження нових сучасних тенденцій і реалій, які включають посилення впливу техногенних факторів та загострення конфліктів різного рівня, таких як військовий, корпоративний, засновницький, банк – персонал, банк – клієнт. Застосування даної класифікації допомагає оптимізації процесу управління факторами ризику з метою підвищення керованості фінансами банку в умовах досить мінливого зовнішнього середовища.

Працюючи над системами контролю за станом фінансової стійкості, варто враховувати сучасні тенденції змін у фінансовому середовищі: загрози постійно змінюються, трансформуються, розширюються та виникають принципово нові; з'являються нові ризики та можна помітити їх кумулятивний ефект, зростають очікування клієнтів в умовах дефіциту ресурсів, з'являються нові технології та аналітичні інструменти. Тому кожному банку варто мати програму вдосконалення заходів щодо виявлення, класифікації, прогнозування та нейтралізації потенційних загроз. При цьому система аналізу та оцінки рівня фінансової стійкості банку повинна мати: повну автоматизацію прийняття рішень з мінімальним ручним втручанням, вбудовані передові аналітичні моделі для врахування спотвореної інформації, гнучку та плідну співпрацю з клієнтами, а також стійкість до змін.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Фінансово-організаційна характеристика банку АТ КБ «Приватбанк»

Банк АТ КБ «Приватбанк» засновано в 1992 році. Сьогодні Приватбанк є одним з банків України, що найбільш динамічно розвиваються, і займає лідируючі позиції в банківському рейтингу країни. За даними дослідження GFK Ukraine у четвертому кварталі 2020 року, ПАТ «Приватбанк» вважається головним банком – 40,2% клієнтів є фізичними особами, що більше, ніж в інших великих банків України. Серед корпоративних клієнтів показник сягає 28,4% [32].

АТ КБ «Приватбанк» - це найбільший емітент та еквайєр платіжних карток в Україні. Банк володіє власною системою грошових переказів «PrivatMoney» та найбільшою в Україні системою онлайн-банкінгу та платежів «Приват24». АТ КБ «Приватбанк» володіє дочірніми банками в Латвії, Португалії та Італії. За даними британського журналу The Banker, у 2017 році ПриватБанк посів 13 місце в рейтингу найбільших банків Центральної та Східної Європи та 495 місце в рейтингу 1000 найкращих банків світу.

Володіючи генеральною ліцензією Національного Банку України на проведення банківських операцій, АТ КБ «Приватбанк» здійснює весь спектр банківських послуг, що є на вітчизняному ринку, з обслуговування корпоративних і приватних клієнтів відповідно до міжнародних стандартів.

Отже, «АТ КБ «Приватбанк» надає широкий перелік банківських послуг для юридичних та фізичних осіб:

- приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб.
- відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів в національній та іноземній валюті.
- прийом комунальних та інших платежів на користь юридичних і

фізичних осіб, суб'єктів господарювання та державних організацій.

- грошові перекази в національній та іноземній валюті по всьому світу.
- кредитування в національній та іноземній валюті з вигідними умовами.
- операції з картками міжнародних платіжних систем VISA Intl та MasterCard Intl.
- надання консультаційних та інформаційних послуг з питань банківських операцій.
- ведення зарплатних проектів з використанням банківських платіжних карток.
- лізингові операції.
- купівля-продаж іноземної валюти, конвертаційні операції.
- операції з банківськими та дорогоцінними металами.
- перевезення валютних цінностей та інкасація коштів.
- обіг, розіграш (розповсюдження) державної грошової лотереї.
- купівля, продаж та обслуговування чеків та інших оборотних платіжних інструментів» [32].

Національна банківська сервісна мережа АТ КБ «Приватбанк», яка налічує понад 1497 філій і відділень по всій Україні, дозволяє практично усім клієнтам отримати дуже високий рівень обслуговування практично у будь-якій точці країни. Широке коло зарубіжних партнерів Приватбанку не тільки свідчить про його визнання як повноправного учасника світової банківської системи, але й, що особливо важливо, дозволяє максимально широко задовольняти потреби клієнтів банку щодо їхньої міжнародної діяльності. Приватбанк має кореспондентські відносини з найбільшими іноземними банками, ефективно співпрацюючи з ними в різних сегментах фінансового ринку. Приватбанк є уповноваженим банком з обслуговування кредитних ліній Світового банку реконструкції та розвитку (МБРР), Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Українсько-німецького фонду, спрямованих на розвиток малого та середнього бізнесу.

Організаційна структура управління АТ КБ «Приватбанк» представлена

на рис. 2.1.:

Рис. 2.1. Організаційна структура управління АТ КБ «Приватбанк»

Джерело [32]

Для початку розберемо основні показники роботи АТ КБ «Приватбанк» на 2019-2021 роки, використовуючи аналіз стану активів та пасивів банку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки і структури активів АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021рр.

Показники	2019р.		2020р.		2021р.		Зміна, тис. грн. (2020/2019 рр.)	Зміна, тис. грн. (2021/2020 рр.)
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Грошові кошти і залишки в НБУ	71281,8	3,4	54570,8	1,5	113796,8	2,6	-16711	59226
Кредити надані суб'єктам господарювання юрид. особам	96553,9	2,4	96553,9	2,7	96553,9	2,3	-	-
Кредити надані фізичним особам	40380,7	94,8	158656,3	95,3	247761,1	85,4	118275,6	89104

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кредити в інвестиційну діяльність фізичним особам	1378,3	3,2	5389,6	3,2	4788,4	1,6	4011,3	-601,2
Прострочені доходи	812,0	2,0	2365,0	1,5	37555,4	13,0	1553	35190
Всього	42571,0	2,1	166411,0	2,0	290104,9	4,5	123840	123693
Сумнівна заборгованість за нарахованим доходам	-48989,0	-	-99860,8	-	-99903,5	-	-	-
Дебіторська заборгованість по операціям з клієнтами	212,2	0,01	61,3	0,001	477,1	0,01	-363,1	415,8
Кредиторська заборгованість по транзитним рахункам	299,5	0,01	1025,7	0,03	9189,2	0,2	726,2	8163,5
Запаси матеріальних цінностей	186,3	0,02	317,9	0,01	235,5	0,005	131,6	-82,4
Інші активи	750,1	0,04	1009,5	0,03	1254,8	0,03	259,7	245,3
Розрахунки між філіалами банку	1849744,9	90,2	3300102,4	91,4	3824688,7	88,5	1450357	524586,3
Нематеріальні активи	55,0	0,002	-	-	-		-55,0	-
Основні засоби	37305,2	1,81	88582,5	2,4	82719,0	1,91	51277,3	-5863,5
Інші необоротні активи	634,7	0,03	147,3	0,004	400,5	0,01	-486,8	253,2
Всього активів	2050605,9	100	3608922,0	100	4319427,2	100	1558316	710505,2

Джерело: Складено на основі [39, 40, 41]

Згідно з аналізом структури та динаміки активів філій АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021 рр. можна дійти висновку, що у 2021 році найбільшу питому вагу в активах становили розрахунки між філіалами банку – 88,5%, їх питома вага зменшилася порівняно з попереднім періодом 2020 року на 2,9%, сума збільшилась на 524 586,3 тис. грн.

Найменшу питому вагу в активах у 2021р. становлять запаси матеріальних активів – 0,005%, однак величина їхньої питомої ваги у порівнянні з попереднім періодом зменшилась на 0,005%, інші активи – 0,03%, необоротні активи – 0,01%, дебіторська заборгованість – 0,01%. Водночас загальний обсяг коштів АТ КБ «Приватбанк» за 2021р. порівняно з 2020р. збільшився на 59226 тис. грн. завдяки підвищенню рівня ефективності здійснення грошових операцій, кредитів фізичним особам у 2021р. порівняно з 2020р. на 89104 тис. грн. за

умов активізації кредитної політики банку. Також, було розроблено аналіз динаміки та структури пасивів в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки і структури пасивів АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021рр.

Показники	2019р.		2020р.		2021р.		Зміна, тис. грн. (2020/2019рр.)	Зміна, тис. грн. (2021/2020рр.)
	тис. грн.	пит. вага. %	тис. грн.	пит. вага. %	тис. грн.	пит. вага. %		
Кошти на вимоги СПД	39658,5	2,2	84363,0	2,5	59885	1,5	44704,5	-24478
Кошти на вимоги фізичних осіб	1496384,8	81,3	2692027,0	82,0	2974205,6	75,9	1195642	282178,6
Строкові кошти фізичних осіб	304128,2	16,4	505193,3	15,3	880170,8	22,5	201065,1	374977,5
Кошти небанковських органів	144,8	0,001	257,3	0,2	613,4	0,1	112,5	356,0
Всього кошти клієнтів	1840316,5	88,1	3281850,7	91,7	3914874,8	92,6	1441534	633024,1
Кредиторська заборгованість та транзитні рахунки	33022,3	1,6	31866,1	0,9	38036,7	0,9	-1156,2	+6170,6
Інші пасиви банку	315,0	0,01	13102,7	0,8	14883,4	0,4	12787,7	1780,7
Розрахунки між філіалами	176077,8	8,5	251755,3	6,6	255622,2	6,1	75677,5	3866,9
Всього зобов'язань	2049731,7	98,2	3578575,1	99,1	4223758,4	97,8	1528843	645183,3
Капітал банку	874,1	0,04	30346,8	0,9	95668,8	2,2	29472,6	65332,0
Всього пасивів	2050605,9	100	3608922,0	100	4319427,2	100	1558316	710505,2

Джерело: Складено на основі [39, 40, 41]

Аналізуючи структуру та динаміку пасивів АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021 роки, можна дійти висновку, що найбільшу питому вагу в пасивах банку у 2021 році становили зобов'язання – 97,8%, в свою чергу найбільшу питому вагу у зобов'язаннях банку у 2021 році становили кошти клієнтів - 92,6%, найменшу частку займали кредиторська заборгованість та транзитні рахунки – 0,9%, їх розмір порівняно з 2020 роком збільшився на 6170,6 тис. грн., або на 19,3%.

Найбільшу питому вагу в капіталі банку у 2021 році займали результати переоцінки капіталу – 30 346,8 тис. грн., також найменшу вагу має

кредиторська заборгованість в розмірі – 38 036,7 тис. грн.

Таблиця 2.3

**Доходи, витрати та чистий прибуток АТ КБ «Приватбанк»
за 2019-2021рр.**

Найменування статей	Роки			Зміна, 2021-2020рр.	
	2019р.	2020р.	2021р.	тис. грн.	%
Процентні доходи	137853,5	125720,1	188716,0	62995,9	50,1
Процентні витрати	32597,0	50946,0	60050,1	9104,1	17,8
Чистий процентний дохід	105256,5	74774,1	128665,9	53891,8	72,1
Комісійний дохід	97287,5	103227,0	129056,7	25829,7	25,1
Комісійні витрати	9554,7	10950,6	6277,9	-4672,7	-42,6
Чистий комісійний дохід	87732,8	92276,4	122778,8	30502,4	33,1
Операційний дохід	238574,4	234357,7	33183,6	-201174,1	-85,8
Загальні витрати	196165,8	190742,3	266514,7	75772,4	39,7
Прибуток до оподаткування	42408,5	44405,4	78486,9	34081,5	76,7
Податок на прибуток	-	790,0	13165,0	12375,0	68,9
Чистий прибуток/збиток банку	42408,5	43615,3	65321,9	21706,6	49,7

Джерело: Складено на основі [39, 40, 41]

Отож, базуючись на даних з таблиці, чистий процентний дохід за період, що аналізувався, зріс у 2021 р. на 53891,8 тис. грн. або на 72,1% і становив 53 891,8 тис. грн., а у 2020 р. склав 74 774,1 тис. грн., водночас загальна сума чистого комісійного доходу за 2021 рік порівняно з 2020 роком зросла на 30 502,4 тис. грн. або на 33,1% завдяки збільшенню комісійних доходів банку на 25829,7 тис. грн. та зменшенню комісійних витрат на 4672,7 тис. грн..

За аналізовані 2019-2021рр. сума чистого прибутку банку зросла на 49,7% завдяки збільшенню суми чистого процентного та комісійного доходу, а сума чистого комісійного доходу за звітний період зросла на 30502,4 тис. грн. за рахунок збільшення комісійних доходів на 25829,7 тис. грн.

2.2. Аналіз рівня фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк»

Здійснювати аналіз фінансової стійкості починаємо з аналізу показників рентабельності та прибутковості АТ КБ «Приватбанк» (табл. 2.4, рис. 2.2):

Таблиця 2.4

Показники прибутковості та рентабельності АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021рр.

Показники	2019р.	2020р.	2021р.	Зміна	
				2021-2019рр.	2021-2020рр.
Дохід на активи	4,1	24,1	3,01	-1,09	-21,09
Дохід на капітал	14,8	28,7	1,36	-13,44	-27,34
Дохід на акціонерний капітал	48,5	1,43	0,68	-47,82	-0,75
Чиста процентна маржа	5,1	2,07	2,9	-2,2	0,83
Рівень нетрадиційних доходів	0,007	0,001	5,9	5,893	5,89
«Мертва точка» прибутковості банку	38,8	16,8	16,4	-22,4	-0,4

Джерело: Складено на основі [39, 40, 41]

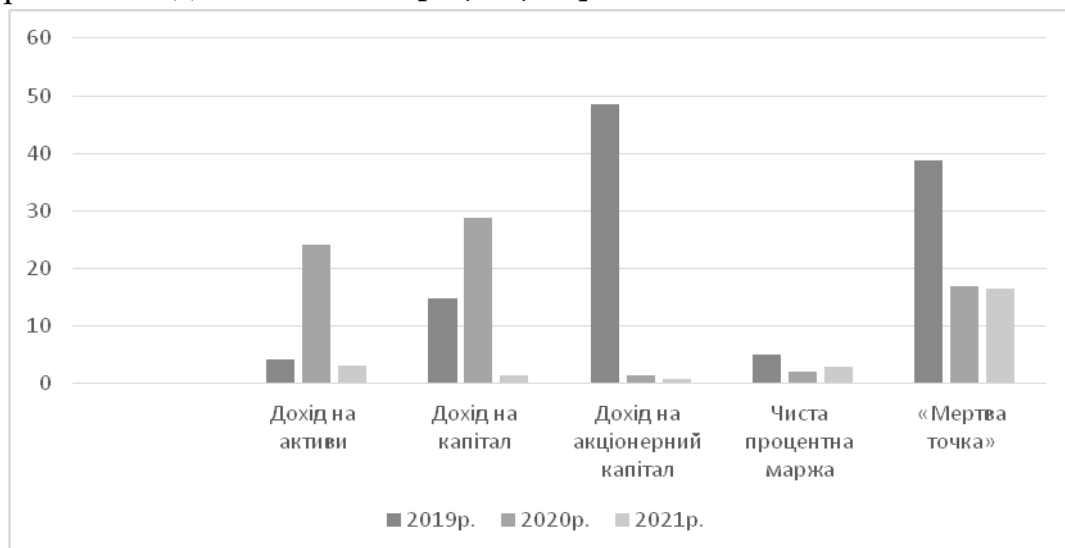

Рис 2.2. Динаміка зміни показників прибутковості та рентабельності АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021рр.

Джерело: Побудовано на основі [39, 40, 41]

Аналізуючи показники рентабельності банку АТ КБ «Приватбанк» музагальнимо, що він є фінансово стійким та здійснює прибуткову діяльність, показники рентабельності відповідають нормативним значенням. Величина доходу за активами за 2021 рік порівняно з 2020 роком зменшилась на 21,09 за рахунок збільшення вартості активів, дохід за капіталом зменшився на 27,34 через збільшення власного капіталу банку.

В динаміці визначено зниження показників доходів банку АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021 роки. шляхом зменшення обсягів кредитних операцій з метою зниження кредитного ризику банку.

Показники ділової активності та ліквідності банку можна побачити в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Показники ділової активності та ліквідності АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021рр.

Показники	2019р.	2020р.	2021р.	Зміна	
				2021-2019рр.	2021-2020рр.
Рівень дохідних активів, %	6,54	7,22	10,7	4,16	3,48
Загальна кредитна активність, %	7,77	7,21	8,08	0,31	0,87
Загальна інвестиційна активність, %	0,18	0,15	0,11	-0,07	-0,04
Коефіцієнт використання залучених коштів, %	8,87	7,28	8,26	-0,61	0,98
Додатковий коефіцієнт використання	1,13	1,01	1,02	-0,11	0,01
Коефіцієнт миттєвої ліквідності, %	15,4	18,2	20,3	4,9	2,1
Коефіцієнт поточної ліквідності, %	32,5	38,3	41,9	9,4	3,6
Коефіцієнт короткострокової ліквідності, %	60,4	67,7	83,9	23,5	16,2

Джерело: Складено на основі [39, 40, 41]

Отож, на підставі аналізу коефіцієнтів, що характеризують фінансовий стан та фінансову стійкість АТ КБ «Приватбанк», можна зробити висновок про здійснення банком рентабельної та прибуткової діяльності протягом

аналізованого періоду, а також про зростання рівня ліквідності за рахунок збільшення ліквідних активів банку, при цьому відбулося збільшення коефіцієнта поточної ліквідності на 3,6, значення коефіцієнта короткострокової ліквідності на 16,2, що свідчить про збільшення загальної частки найбільш ліквідних активів у загальній сумі активів банку.

Зменшення відношення загальної суми доходів до активів у сумі 21,09 свідчить про збільшення суми активів за рахунок розширення діяльності та збільшення обсягу активних операцій протягом аналізованого періоду, співвідношення загальної суми надходжень до капіталу за період 2019-2021 рр. також зменшується на 27,34 за рахунок збільшення капіталізації банку.

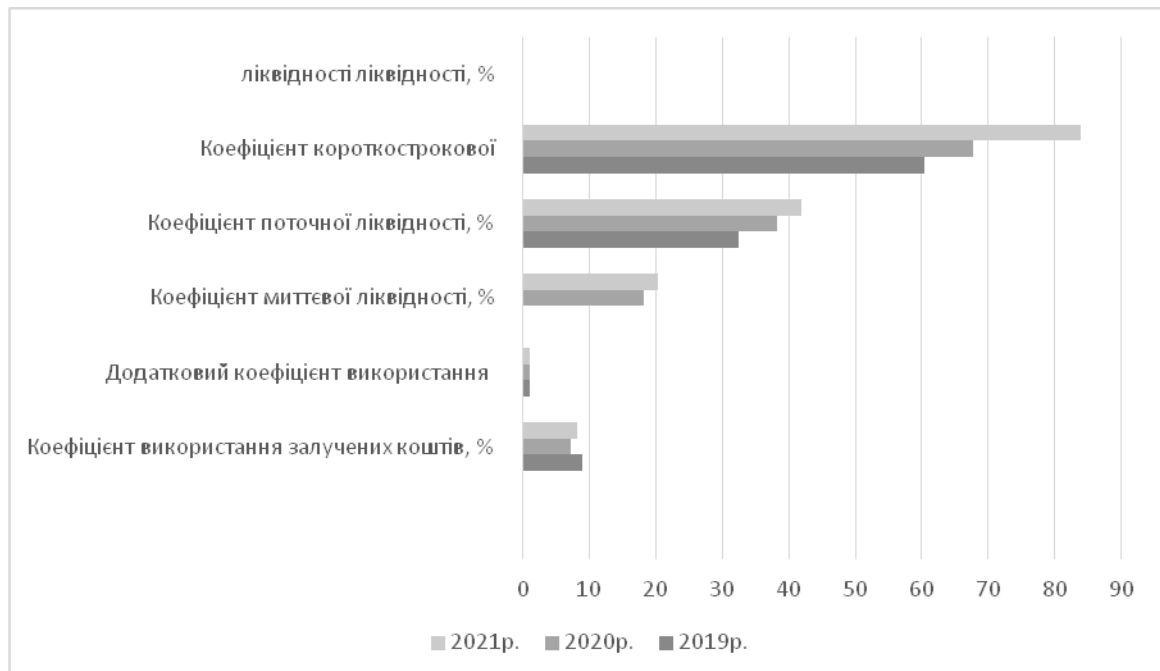

Рис 2.3. Динаміка зміни показників ділової активності АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021рр.

Джерело: Побудовано на основі [39, 40, 41]

За досліджений період значення процентної маржі збільшується на 0,83 за рахунок нової цінової політики банку, рівень рентабельності нетрадиційних видів діяльності банку підвищується на 5,89 за рахунок збільшення нетрадиційних послуг в умовах підвищеної банківської конкуренції.

Під час аналізу фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк» користуємося методикою CAMELS, суть якої полягає у врахуванні при створенні рейтингу: достатності капіталу; якості активів; якістю менеджменту; прибутку; ліквідності (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Використання методики CAMELS з метою визначення рівня фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021рр.

Показники	Алгоритм розрахунку	Значення величини	Рейтинг згідно шкали
Достатність капіталу			
Коефіцієнт достатності основного капіталу	Основний капітал / Активи з урахуванням ризику;	4,21	3
Коефіцієнт достатності сукупного капіталу	Сукупний капітал / Активи з урахуванням ризику;	8,01	3
Якість активів			
Загальний показник якості активів	(Нестандартні <u>активи</u> * 0,2 + Сумнівні активи * 0,5 + Збиткові активи * 1,0) / Капітал банку;	4,85	1
Рівень прибутковості			
Коефіцієнт прибутковості	Чистий прибуток / Середній розмір активів;	0,82	2
Рівень ліквідності			
Здатність активів швидко обмінюватися на готівку	Ліквідні активи / Загальна сума активів * 100%;	41,9	2
Доступність грошових ринків	Кредити від інших банків / Загальна сума залучених коштів * 100%;	67,3	2
<u>Ефективність стратегії</u> по управлінню активами	Загальна сума активів / Загальна сума забоб'язань * 100%;	1,02	2
Якість менеджменту банку			
Компетентність, здібність до лідерства і адміністративної роботи менеджменту банку.	Не дивлячись на недоліки у вирішенні деяких проблем керівництво залишається компетентним і здатним управляти банком розумно і обережно.		2
Дотримання правил ведення банківської діяльності. Реагування на рекомендації аудиторів і наглядових органів. Готовність забезпечити виконання цілей банківського співтовариства.	В основному значні ризики одночасно виявляються і контролюються. В цілому адміністрація цілком відповідає покладеним на неї обов'язкам і продемонструвала задовільну поведінку в даній ситуації.		1
Чутливість до ризиків			
Адекватність внутрішньої політики банку рівню контролю за операціями і ризиками. Здатність планувати і нести відповідальність за ризики.	Ефективна політика управління ризиками, <u>створення достатньої</u> величини резервів, формування ефективної системи ризик-менеджменту з використання зарубіжної практики управління ризиками		1
Загальна рейтингова оцінка			2,11

Джерело: Складено автором

Методика CAMELS зумовлює ієрархічну структуру, яка передбачає поділ загальної надійності банку на 6 основних складових.

Кожен компоненту дається оцінка за п'ятибальною шкалою (1 – здоровий, 2 – задовільний, 3 – посередній, 4 – критичний, 5 – незадовільний), і на основі їх значень розраховується підсумкова оцінка. До того ж оцінка кожного компонента здійснюється по ряду «менших» складових.

Узагальнюючи дані оцінки рейтингу АТ КБ «Приватбанк» за використаною методологією, слід зазначити, що банк є фінансово стійким та здійснює ефективну діяльність за набраною сумою балів у розмірі 2.11, але варто звернути увагу на підвищення ефективності процесу управління активами задля зниження рівня ризику від банківських операцій. За багато років діяльності банку суттєво змінилася його організаційна структура.

АТ КБ «Приватбанк» виріс у самостійну кредитну установу, яка має повноваження у формуванні власного капіталу, розміщенні та залученні кредитних ресурсів, розробці власної стратегії розвитку. При цьому, банк впевнено набуває рис надійного універсального банку завдяки постійному розширенню спектру банківських операцій, збільшенню обсягів надання послуг, освоєнню нових сегментів ринку та диверсифікації своєї діяльності.

За результатами аналізу результатів фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приватбанк» встановлено, що протягом аналізованого періоду зменшилась сума чистого прибутку за рахунок зменшення величини чистого процентного доходу та зменшення суми чистого комісійного доходу. Фінансово-економічний стан АТ КБ «Приватбанк» відображається ступенем його оборотності капіталу та фінансовою стійкістю згідно з динамікою структури джерел фінансування, здатністю розраховуватися за борговими зобов'язаннями.

Система активного фінансового моніторингу в процесі управління фінансовою безпекою АТ КБ «Приватбанк» зумовлює ефективну взаємодію між усіма працівниками банку, які згідно своєї компетенції забезпечують функціонування фінансового моніторингу та прямо чи опосередковано

забезпечують обслуговування клієнтів, беруть участь у здійсненні фінансових операцій. Виникає необхідність відслідковувати доходи та активи будь-якої організації, базуючись на комп'ютерній обробці усіх даних щодо її господарської діяльності, звітів та повідомлень від банків, інших кредитно-фінансових установ, страхових компаній тощо.

Водночас, в контексті розвитку корпоративного управління в АТ КБ «Приватбанк», постають проблеми з контролем за поточною діяльністю керівного складу установи. Таким чином, існує проблема незалежності органів контролю, які здійснюють перевірки діяльності органів управління фінансової установи, які мають неупереджено та об'єктивно здійснювати контроль та надавати зауваження та пропозиції щодо діяльності банку.

Загалом, система фінансового моніторингу потребує від АТ КБ «Приватбанк» фахівців з високим рівнем знань у сфері протидії легалізації злочинних доходів, які матимуть змогу проводити якісне управління цією системою в банку та здійснювати регулярне навчання банківських працівників, які прямо чи опосередковано задіянні у обслуговуванні клієнтів, надають оперативні та змістовні консультації.

Таблиця 2.7

Характеристика базових критеріїв ефективності фінансового моніторингу в управлінні фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк»

Критерій	Характеристика
Результативність	здатність приносити позитивний результат, відносно більший в порівнянні з попередніми періодами
Дієвість	здатність контролюючих суб'єктів фінансового моніторингу забезпечити своєчасне та повне виконання підконтрольним суб'єктом фінансового моніторингу (клієнтом банку) вимог, вказівок і рекомендацій
Доцільність	здатність запобігати та протидіяти використанню банку в процесі легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму
Економічність	мінімізація усіх видів витрат на організацію та функціонування системи фінансового моніторингу

Джерело[32]

Отже, враховуючи вищевикладене, можна визначити перелік критеріїв ефективності системи фінансового моніторингу в банку. На нашу думку, для АТ КБ «Приватбанк» доцільно об'єднати їх у дві групи:

- основні або базові: дієвість, ефективність, доцільність, економічність;
- додаткові є законність, прозорість, об'єктивність, компетентність, обов'язковість, регулярність, системність і інтегрованість, оптимальність і адаптивність, точність, дотримання професійної етики.

Такі основні критерії ефективності фінансового моніторингу, як дієвість, ефективність, доцільність та економічність, дають змогу судити про нього в загальному вигляді. Проте остаточний висновок про ефективність системи фінансового моніторингу є досить суб'єктивною думкою, яка впливає з оцінки окремих елементів системи фінансового моніторингу та їх ефективного функціонування.

Саме тому, поряд з додатковими критеріями, ефективність окремих елементів системи також може стати критерієм визначення ефективності системи фінансового моніторингу в цілому. При цьому має бути розроблена система критеріїв ефективності суб'єктів контролю, заходів контролю, нормативно-методичного, інформаційного, технічного та технологічного забезпечення, управління ризиками легалізації доходів та фінансування тероризму.

Після формування системи критеріїв наступним кроком оцінки діяльності є розробка показників, які б дозволили дійти висновку про ефективність фінансового моніторингу згідно відповідних критеріїв.

Показники мають подвійну роль: з одного боку, вказують на рівень роботи контролюючих суб'єктів фінансового моніторингу, а також є основою для оцінки їх роботи, з іншого – допомагають скеровувати роботу, знаходити та усувати відхилення, які виникають. Показники завжди мають включати в себе оцінку роботи контролюючих суб'єктів фінансового моніторингу та

систематизовані в методиці оцінки ефективності.

Аналіз форм статистичної звітності банків, що подаються до Національного банку України, дав змогу сформувати систему фінансових показників задля оцінки ризиків використання банків у схемах з відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом.

Таблиця 2.8

Показники оцінки ефективності системи фінансового моніторингу в управлінні фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк»

Показник	Визначення
K1	частка фінансових операцій, зареєстрованих за ознаками внутрішнього фінансового моніторингу;
K2	частка фінансових операцій, за якими прийнято рішення не надсилати інформацію Держфінмоніторинг
K3	частка анульованих фінансових операцій <u>до моменту надання інформації Держфінмоніторингу</u>
K4	частка фінансових операцій, щодо яких надходили файли про відмову від взяття на облік, від загальної кількості надісланих фінансових операцій;
K5	суми операцій з переказу іноземної валюти щодо операцій, сума яких для одного клієнта протягом операційного дня дорівнює або перевищує 50 000 дол. США, і країна переказу, віднесена Кабінетом Міністрів України до офшорних зон;
K6	суми переказів за кордон іноземної валюти «з іншою метою», які можуть здійснюватись без зовнішньоекономічного контракту та оплати за імпорту товарів «без ввезення на митну територію України»;
K7	суми переказів за кордон іноземної валюти з метою оплати імпорту товарів або послуг за умови, що країна переказу та країна бенефіціара різні;
K8	співвідношення розміру комісійного доходу від розрахунково-касового обслуговування клієнтів до загальної кількості клієнтів банку, які здійснювали протягом звітного періоду операції за власною ініціативою;
K9	середньомісячна сума видачі на одного «працюючого» клієнта банку – фізичну особу готівкової іноземної валюти (долари, євро);
K10	середньомісячна сума видачі на одного «працюючого» клієнта банку – фізичну особу валюти під час здійснення валюто обмінних операцій (долари, євро);
K11	середньомісячна сума зарахування іноземної валюти для зарахування на рахунки фізичних осіб на одного «працюючого» клієнта банку – фізичну особу (долари, євро);
K12	частка зняття готівкових коштів з рахунків фізичних осіб від надходжень готівкових коштів на рахунки за вкладами фізичних осіб;

Джерело[32]

Кожен із зазначених індикаторів відображає певний аспект діяльності з викриття фінансових операцій, які потенційно пов'язані з реалізацією схем легалізації (відмивання) коштів та оцінки внутрішніх ризиків використання послуг банків або їх структурних підрозділів, щоб відмивати злочинні доходи. Варто зазначити, що кожен із наведених вище показників може відображати той чи інший критерій ефективності.

Таким чином, доцільно згрупувати вказані показники відповідно до наведених критеріїв ефективності (табл. 2.9):

Таблиця 2.9

Групування показників оцінки системи фінансового моніторингу в управлінні фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк» згідно критеріїв ефективності

Група	Показники	Бальна шкала оцінки показників
1 група	Коефіцієнти, які характеризують ефективність функціонування системи фінансового моніторингу з точки зору результативності. До показників цієї групи слід віднести наступні: K1, K17-K20;	1-10
2 група	Показники, аналіз яких дає можливість зробити висновок про ступінь доцільності фінансового моніторингу. До цієї групи віднесемо показники K5-K16;	5-10
3 група	Показники, що визначають дієвість системи фінансового моніторингу. Показниками даної групи є показники K2-K4.	1-10
Мінімальна та максимальна кількість балів (1 група)		5-50
Мінімальна та максимальна кількість балів (1 група)		60-120
Мінімальна та максимальна кількість балів (3 група)		3-30

Джерело[32]

Показник K1 дає змогу певною мірою оцінити ефективність внутрішнього

фінансового моніторингу банку. Відсутність протягом певного періоду в банку зареєстрованих фінансових операцій за даними внутрішнього фінансового моніторингу (ВФМ) може вказувати, зокрема, на недбале або свідоме ігнорування банком практичної необхідності моніторингу фінансових операцій за ознаками внутрішнього фінансового моніторингу, а тому й низьку ефективність фінансового моніторингу. І з іншого боку, досить значна частка фінансових операцій, що внесені до відповідного реєстру на підставі ознак ВФМ, може свідчити про формальність здійснення ВФМ – тобто необґрунтоване врахування всіх фінансових операцій до таких, які мають ознаки ВФМ.

Показники K17-K20 вказують на кількість порушень банком законодавства України у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, які були виявлені під час останньої перевірки НБУ, а також фактів фінансування тероризму в контексті окремих нормативно-правових актів. Водночас варто зазначити, що ефективність фінансового моніторингу знаходиться в оберненій залежності від кількості вищезазначених порушень.

Показники K5-K7 можуть використовуватися у якості індикаторів участі банку або його підрозділів у процесі легалізації коштів через зовнішньоекономічні операції, наприклад, переказ валюти закордон.

Показники K8-K11 певною мірою вказують на інтенсивність роботи клієнтів, в яких є відкриті рахунки в банку, особливо щодо операцій зі зняття готівки в національній та іноземній валютах, а також щодо валютообмінних операцій фізичних осіб.

Показники K12-K17 використовуються для визначення ступеня доцільності фінансового моніторингу завдяки аналізу проблеми переведення коштів у готівку та ухилення від сплати податків клієнтами банків [56].

Рівень ефективності фінансового моніторингу визначається за показниками K2-K4. У свою чергу, показник K2 вказує на якість вжитих банком заходів щодо визначення суті та мети фінансової операції клієнта, яка й стала

об'єктом ВФМ. Критичні значення цього показника можуть вказати на недостатність або недоцільність вищевказаних заходів. Індикатор К3 дає змогу дізнатися, наскільки ефективним є процес виявлення та реєстрації фінансових операцій. Коефіцієнт К4 певною мірою характеризує рівень кваліфікації персоналу.

Таблиця 2.10.

Розрахунок показників оцінки системи фінансового моніторингу у АТ КБ «Приватбанк» згідно визначених критеріїв ефективності на 2020-2021рр.

Група	Показники	Бальна шкала оцінки показників	2020р.	2021р.
1 група	Коефіцієнти, які характеризують ефективність функціонування системи фінансового моніторингу з точки зору результативності. До показників цієї групи слід віднести наступні: К1, К17-К20;	1-10	40	50
2 група	Показники, аналіз яких дає можливість зробити висновок про ступінь доцільності фінансового моніторингу. До цієї групи віднесемо показники К5К16;	5-10	84	108
3 група	Показники, що визначають дієвість системи фінансового моніторингу. Показниками даної групи є показники К2-К4.	1-10	21	30
Всього			145	188

Джерело: Складено на основі [32]

Отже, за 2021 рік порівняно з 2020 роком спостерігається підвищення рівня ефективності системи фінансового моніторингу АТ КБ «Приватбанк» через підвищення рівня окремих показників.

Для якісної оцінки доцільно оцінити рівень системи фінансового моніторингу банку шляхом заповнення анкети, яка заповнюється експертом, можливо аудитором враховують дані діяльності банку.

При заповненні анкети враховується кожен критерій окремо та здійснюється його оцінка 0 чи 1 бал залежно від відповіді на запитання відповідно до розподілу балів, представленого в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11.

Анкета для оцінки рівня ефективності фінансового моніторингу в управлінні фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк» на 2020-2021рр.

Критерій	Кількість балів за відповідь	
	ТАК	НІ
1. Досвід роботи керівництва банку (голова і члени правління) більше 5 років	1	-
2. Втрата ключових співробітників	-	1
3. У банку є відділ оцінки ризиків	1	-
4. Використання в роботі банку апробованих методик оцінки ризиків	1	-
5. Диверсифікована структура активів і пасивів банку	1	-
6. Значний рівень залежності від акціонерів та інсайдерів	-	1
7. Прозорість роботи банку для клієнтів і контрагентів	-	0
8. Наявність доступу до дешевих ресурсів	1	-
9. Банк належить іноземній материнській компанії	-	0
10. Наявність довгострокової стратегії розвитку (на термін від 3 років і більше)	1	-
11. Втрата ключових клієнтів	-	1
12. Погіршення фінансового стану банку	-	1
13. Проведення високоризикових операцій	-	1
14. Ризик зміни умов діяльності (наприклад, зміна правового поля)	0	-
15. Негативний вплив зовнішнього середовища	-	1
16. Наявність макроекономічних криз у країні	-	0
17. Збалансованість активів і пасивів за термінами	1	-
18. Збалансованість активів і пасивів по суб'єктах	1	-
19. Збільшення обсягів простроченої заборгованості	-	1
20. Високий рівень проблемних кредитів	-	1
21. Зростання неповернень кредитів	-	1
22. Збільшення частки високоризикових активів	-	1
23. Розголошення, просочування конфіденційної інформації про банк	-	1
24. Низький рівень кваліфікації персоналу	-	1
25. Низька рентабельність діяльності (нижче, ніж середня по банківському сектору і/або по групі, до якої належить банк)	-	1
26. Втрата довіри з боку вкладників (відтік депозитів з банку)	-	1
27. Регулярні випадки збоїв і нестабільної роботи інформаційної системи банку	-	1
28. Наявність у банку плану антикризових заходів	1	-
29. Висока залежність діяльності банку від політичної ситуації в країні	-	1
30. Погіршення ділової репутації банку	-	1
Загальна кількість балів	28	

Джерело: Сформовано автором

Кількість набраних балів створюється наступний перелік визначення ефективності системи фінансового моніторингу банку:

- 25-30 – високий рівень ефективності системи фінансового моніторингу банку;
- 20-25 – достатній рівень ефективності системи фінансового моніторингу банку;
- 15-20 – низький рівень ефективності системи фінансового моніторингу банку;
- менше 15 – критичний рівень ефективності системи фінансового моніторингу банку.

Так, за результатами таблиці 2.23. можна дійти висновку, що АТ КБ «Приватбанк» має достатній рівень ефективності системи фінансового моніторингу в загальній системі управління фінансовою стійкістю із кількістю балів – 28.

Отож, одним із найбільш важливих елементів системи оцінки ефективності фінансового моніторингу в загальному управлінні щодо рівня стійкості банку є критерії та показники ефективності, які й складають предмет оцінки.

Доцільним є об'єднання критеріїв ефективності фінансового моніторингу у дві групи. До основних критеріїв, які містяться в самому визначенні ефективності, варто віднести: дієвість, результативність, доцільність, економічність. Виходячи з принципів фінансового моніторингу, можна виділити додаткові критерії, серед яких: законність, прозорість, об'єктивність, компетентність, обов'язковість, комплексність і регулярність, систематичність і інтегрованість, оптимальність і адаптивність, точність, дотримання професійної етики.

Отож, за різними критеріями можна визначити ефективність фінансового моніторингу банку шляхом аналізу низки відповідних показників. Основні критерії ефективності фінансового моніторингу дають змогу судити про нього в загальному вигляді. Остаточний висновок про ефективність системи

фінансового моніторингу дає можливість проаналізувати додаткові критерії ефективності.

Отже АТ КБ «Приватбанк» сьогодні один з банків України, що найбільш динамічно розвиваються, і займає лідируючі позиції в рейтингу банків країни.

За результатами аналізу фінансової діяльності АТ КБ «Приватбанк» встановлено, що протягом аналізованого періоду обсяг чистого прибутку зменшився за рахунок зменшення розміру чистого процентного доходу та зменшення чистого комісійного доходу.

За даними аналізу та оцінки результатів фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приватбанк» встановлено, що за аналізований період 2019-2021 рр. сума чистого прибутку банку зменшилась за рахунок зменшення суми чистого процентного доходу та зниження чистого комісійного доходу. Фінансово-економічний стан АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021 роки. визначається ступенем збільшення його капіталообігу та фінансової стійкості за динамікою структури джерел фінансування, ступенем спроможності розраховуватися за борговими зобов'язаннями.

Отож, фінансовий моніторинг в АТ КБ «Приватбанк» тісно пов'язаний з обов'язковими процедурами внутрішнього контролю щодо проведення фінансових операцій, ідентифікації та вивчення існуючих та потенційних клієнтів. АТ КБ «Приватбанк» створює внутрішній контроль згідно з вимогами чинного законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, що були одержані злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та враховує рекомендації відповідних суб'єктів державного фінансового моніторингу, а також рекомендацій від міжнародних організацій.

2.3. Механізм управління фінансовою стійкістю банку

Управління фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк» є однією з ключових засад забезпечення стабільного розвитку банку, та його ділова репутація як серед клієнтів банку, так і серед конкурентів.

Управління фінансовою стійкістю банку здійснюється відповідно до внутрішніх політик банку.

Банком розробляються та підтримуються в актуальному стані політики управління всіма ризиками, які правління вважає суттєвими, зокрема:

- ризики ліквідності;
- процентні ризики;
- валютні ризики;
- цінові ризики;
- кредитні ризики;
- операційні ризики.

Також банком розроблена концепція управління ризиками в системі АТ КБ «Приватбанк» [46].

Основним завданням управління фінансовою стійкістю банку є забезпечення виконання бізнес-цілей банку з урахуванням ризиків та забезпечення найбільш ефективного розподілу капіталу. Механізм управління включає в себе стратегію і тактику управління. Стратегія управління – напрям та способи використання засобів для досягнення поставлених цілей. Тактика управління – конкретні методи і прийоми для досягнення поставлених цілей в певних умовах функціонування банку.

Ефективний механізм управління передбачає розробку особливих механізмів прийняття рішень, їх контроль та супроводження при проведенні банківських операцій з метою досягнення цілей, визначених стратегічним та бізнес-планами банку, при забезпеченні оптимального співвідношення ризику та доходності.

В основі механізму управління фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк» лежить управління ризиками, як найвпливовіший внутрішній фактор, що призводить до погіршення фінансової стійкості банку.

Управління фінансовою стійкістю банку здійснюється на наступних принципах:

- відповідальність керівництва банку;

- адекватність системи управління ризиками;
- комплексне управління ризиками;
- відповідальність підрозділів фронт-офісу;
- оцінка ризиків;
- незалежний розгляд;
- планування надзвичайних обставин.

Концепція управління ризиками стосується банку в цілому та всіх його структурних підрозділів, філій (відділень) зокрема.

З організаційної точки зору управління фінансовою стійкістю відбувається на всіх рівнях банку:

- на рівні центрального апарату;
- на рівні регіональних управлінь;
- на рівні філій (відділень).

З функціональної точки зору процес управління відбувається на рівні підрозділів, де генеруються ризики, на рівні відокремлених структурних одиниць, що виконують функції нагляду і контролю за ризиками, а також на рівні керівництва банку

З точки зору структурної організації, банк приймає комбіновану модель управління ризиками, тобто управління відбуватиметься на трьох рівнях:

- загально банківський;
- середній;
- операційний.

Організаційна побудова процесу управління встановлюється відповідними політиками, в яких визначаються права і обов'язки всіх учасників цього процесу.

Перший рівень – загально банківський рівень представлений вищим менеджментом банку та відокремленими підрозділами. До його складу входять: наглядова рада, правління банку, профільні комітети, підрозділи, що виконують функції ризик-менеджменту, внутрішнього аудиту та ревізії на рівні Центрального апарату банку.

Наглядова рада банку визначає загальну концепцію управління фінансовою стійкістю банку та делегує повноваження щодо прийняття рішень, організації і впровадження загальної системи управління Правлінню банку.

Правління банку несе відповідальність за організацію та впровадження загальної ефективної системи управління фінансовою стійкістю банку.

Правління банку делегує повноваження з управління окремими ризиками профільним комітетам банку, а саме:

- комітету з управління активами та пасивами;
- кредитному комітету;
- фінансовому комітету;
- тарифному комітету;
- іншим комітетам.

Профільні комітети є виконавчими органами правління банку. Вони здійснюють моніторинг фінансового стану банку і оточуючого середовища та визначають політики управління фінансовою стійкістю банку у відповідності зі стратегічними цілями та пріоритетами довгострокової бізнес-політики банку.

Профільні комітети мають право вносити свої пропозиції та рекомендації правлінню банку з питань розробки та коригування стратегії та пріоритетних завдань банку.

Рішення профільних комітетів є обов'язковими для виконання всіма структурними підрозділами та підпорядкованими установами банку. Посадові особи банку несуть персональну відповідальність за належне здійснення банківської діяльності в межах політик, бізнес-процедур, лімітів та обмежень, затверджених профільними комітетами та правлінням банку.

Для забезпечення ефективності діяльності профільних комітетів, у разі необхідності, можуть створюватись групи підтримки відповідних профільних комітетів. До складу груп підтримки профільних комітетів повинні входити висококваліфіковані спеціалісти з питань проведення банківських операцій та управління ризиками.

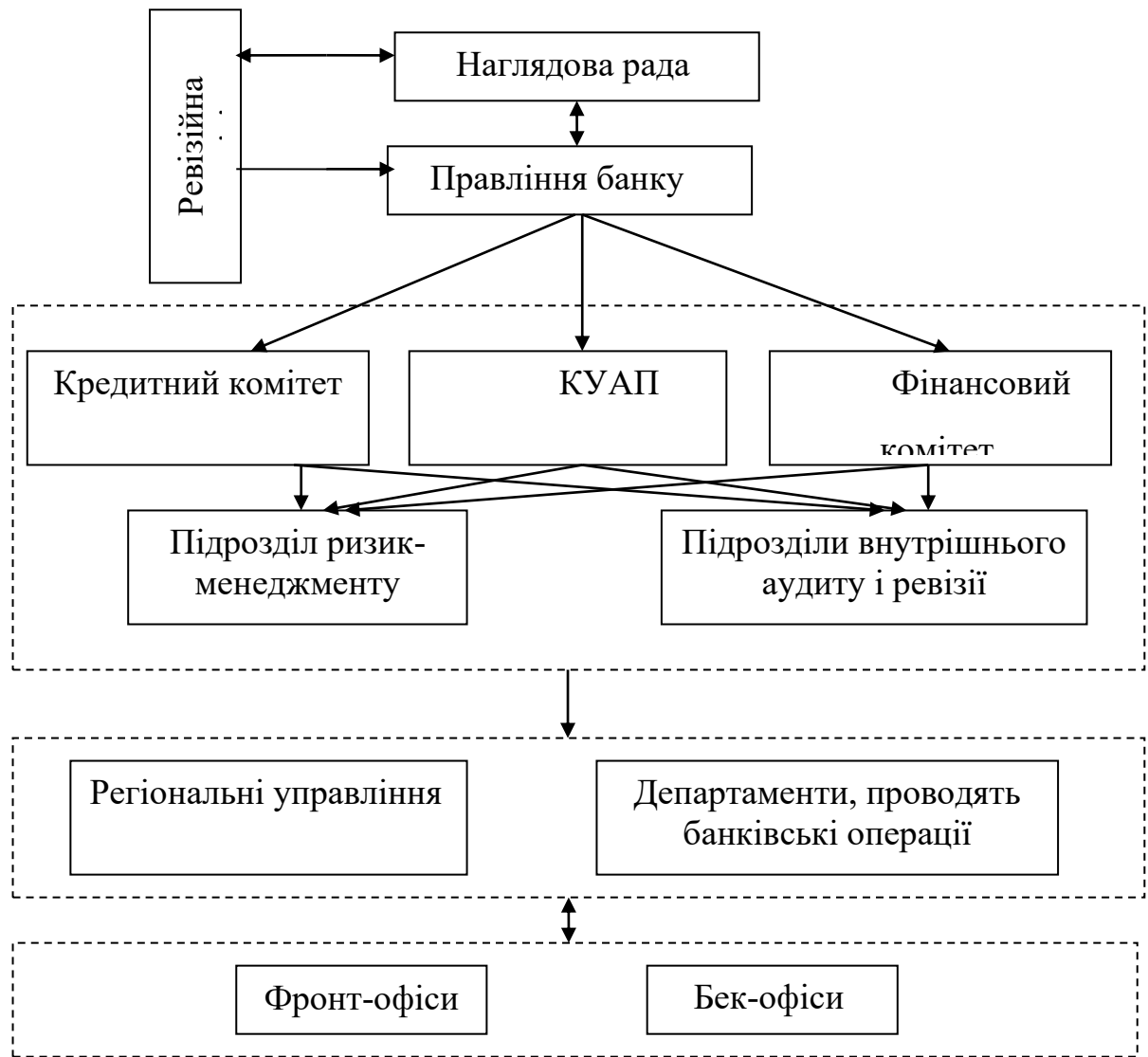

Рис. 2.4. Організаційна структура управління фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк»

Джерело: Побудовано на основі джерела[32]

Комітету з управління активами та пасивами банку здійснює свою діяльність відповідно з чинним положенням про комітет з питань управління активами і пасивами банку.

Даний комітет несе відповідальність за визначення, моніторинг та впровадження політики управління активами та пасивами банку:

- розподіл капіталу банку та підтримання адекватної платоспроможності з оглядом на балансові, ринкові та інші ризики;
- моніторинг та управління активами та пасивами банку у відповідності

до коротко-, середньо- та довгострокових бізнес-планів банку;

- визначення політики та інструкцій управління ліквідністю та фондами банку, а також їх супроводження;
- визначення політик управління ринковими ризиками банку, зокрема ризиками ліквідності, процентними, валютними та ціновими ризиками, а також їх супроводження;
- контроль за операціями казначейства;
- моніторинг результатів за вищевказаними цілями.

Кредитний комітет несе відповідальність за визначення, моніторинг та впровадження політики управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку:

- визначення кредитно-інвестиційної політики банку, а також її супроводження;
- моніторинг та управління кредитно-інвестиційним портфелем у відповідності до коротко-, середньо- та довгострокових бізнес-планів банку;
- визначення політики управління кредитними ризиками банку, а також її супроводження;
- визначення політики щодо формування резервів на покриття можливих втрат за активними операціями, як невід'ємної частини політики управління кредитними ризиками банку, а також її супроводження;
- координація кредитно-інвестиційної діяльності структурних підрозділів центрального апарату банку та регіональних управлінь;
- моніторинг результатів за вищевказаними цілями.

Фінансовий комітет банку здійснює визначення, моніторинг та впровадження фінансової політики банку з урахуванням вимог політики, лімітів (обмежень) та процедур щодо управління кредитними ризиками, що встановлені правлінням та кредитним комітетом банку.

Фінансовий комітет виконує наступні функції:

- організація розробки бізнес-планів банку з урахуванням ризиків;
- визначення основних фінансових показників для досягнення стратегічних цілей та розробки тактичних завдань банку;

- організація ефективного бюджетного планування з урахуванням ризиків;
- впровадження ефективної системи контролю за проведенням поточних витрат та капіталовкладень в основні засоби;
- здійснення управлінського нагляду та контролю за досягненням запланованих показників фінансової діяльності.

Тарифний комітет несе відповідальність за визначення, моніторинг та впровадження тарифної політики банку і відповідно виконує наступні функції:

- визначення собівартості послуг, що надаються банком;
- розгляд та підготовка пропозицій щодо банківських послуг (тарифів) з урахуванням собівартості, конкурентоспроможності та виконання бюджету для затвердження правлінням банку;
- визначення процедури прийняття рішень щодо вартості банківських послуг (тарифів) та підготовка пропозицій для затвердження правлінням банку;
- забезпечення узгодженості тарифної політики та фінансової політики банку;
- оцінка конкурентного середовища на підставі моніторингу ринку банківських послуг;
- контроль застосування регіональними управліннями та підрозділами центрального апарату встановленої тарифної політики, методик та процедур.

Профільні комітети банку в межах своєї компетенції можуть делегувати повноваження з управління окремими ризиками структурним підрозділам центрального апарату та регіональним управлінням банку.

Підрозділ, що виконує функції ризик-менеджменту:

- забезпечує методологічне супроводження процесу управління фінансовими ризиками;
- готує пропозиції щодо визначення рівнів толерантності банку до фінансових ризиків;
- здійснює незалежну (від фронт-офісу) поточну оцінку дотримання існуючих політик і процедур з управління фінансовими ризиками на загально

банківському рівні;

- здійснює аналіз фінансових ризиків на загально банківському рівні для забезпечення комплексного управління ними;

- запроваджує систему внутрішнього контролю та інші засоби для забезпечення своєчасного інформування менеджменту вищого рівня (для вжиття необхідних заходів) про будь-які відхилення від існуючих політик, процедур і лімітів на загально банківському рівні;

- здійснює аналіз фінансових ризиків для всіх нових банківських продуктів;

- взаємодіє з підрозділами, яким делегується поточне управління фінансовими ризиками, та іншими підрозділами банку з метою підвищення ефективності управління ризиками.

Підрозділи, що виконують функції внутрішнього аудиту, ревізії та контролю в частині управління фінансовою стійкістю банку виконє наступні функції:

- забезпечують методологічне супроводження програм та визначення процедур проведення аудиту з виконання структурними підрозділами банку вимог з ефективного управління операційними ризиками;

- забезпечують складання планів аудиту з питань управління операційними ризиками, тобто виконання структурними підрозділами Банку діючих політик, методик, процедур, регламентів та положень;

- здійснюють всі види аудиту (відповідності, фінансовий, операційний, менеджменту та інші), ревізію та контроль за фінансово-господарською діяльністю підрозділів банку та операційними ризиками при проведенні банківських операцій;

- здійснюють моніторинг за поточним управлінням операційними ризиками підрозділами, що виконують банківські операції, і оцінюють адекватність та ефективність системи внутрішнього контролю;

- здійснюють незалежний аналіз та оцінку процесу управління ризиками та надають відповідні рекомендації щодо його вдосконалення;

- інформують керівництво банку про поточний стан управління ризиками;
- надають правлінню банку, керівникам підрозділів, що перевіряються, підрозділу, що виконує функції ризик-менеджменту, висновки щодо поточного стану управління ризиками і пропозиції щодо вдосконалення існуючих політик, методик, процедур та регламенті.

Другий рівень – середній рівень управління представлений керівництвом структурних підрозділів Центрального апарату банку, що проводять банківські операції, керівництвом регіональних управлінь і його установ, профільні комітети регіональних управлінь, підрозділи (працівники), що забезпечують управління ризиками (регіональні ризик – аналітики) та внутрішнього аудиту, ревізії та контролю на рівні регіональних управлінь банку.

У разі необхідності та у відповідності з прийнятими політиками управління на рівні регіональних управлінь та балансових відділень банку можуть створюватись профільні комітети відповідного рівня з чітким визначенням делегованих прав та відповідальності за рішення.

Профільні комітети регіональних управлінь банку є виконавчими комітетами керівництва відповідного рівня, тобто тими органами, що здійснюють моніторинг фінансового стану регіональних управлінь і оточуючого середовища та забезпечують колегіальність у прийнятті рішень щодо проведення банківських операцій у відповідності зі встановленими політиками управління.

Третій рівень, операційний, складається з підрозділів, що безпосередньо проводять банківські операції (тобто підрозділів, де безпосередньо генеруються ризики), та підрозділів, що супроводжують ці операції.

На цьому рівні забезпечується дотримання встановлених обмежень щодо проведення банківських операцій та оперативне реагування на внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на співвідношення ризику та дохідності банківських операцій, згідно з доведеними лімітами та обмеженнями, нормами та процедурами.

Виконання структурними підрозділами управлінських рішень, що суперечать іншим рішенням, здійснюється у наступному порядку:

- виконанню підлягає рішення органу, що належить до більш високого рівня управління;
- якщо суперечливі рішення прийняті органами, що належать до одного рівня управління, то виконанню підлягає рішення, що є більш консервативним (жорстким) з точки зору ризиків.

Отже, розглядаючи механізм управління фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк», слід відмітити, що рівень організованості управління є високим і чітко регламентованим внутрішніми положеннями банку, що виключає потенційну можливість виникнення підвищених ризиків, пов'язаних як з людським фактором, так і з ендегенними та екзогенними факторами, що негативно впливають на фінансову стійкість банку.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ З ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

3.1 Напрями підвищення фінансової стійкості комерційного банку

За результатами аналізу фінансового стану АТ КБ «Приватбанк», зробимо висновок, що аналізований банк має передумови для здійснення діяльності в умовах підтримки прийнятного рівня фінансової стійкості. Базові недоліки можна пов'язати, по-перше, із недостатністю ресурсної бази, що пояснює недостатню ліквідність у довгостроковій перспективі; по-друге, із недостатньо високим рівнем якості активів.

Для вирішення першої проблеми пропонується розширити лінійку депозитних банківських продуктів, що пропонуються клієнтам банку на довгостроковій основі. На підставі вивчення досвіду роботи вітчизняних банків, а також використовуючи метод «мозкового штурму» розроблено такі альтернативи депозитних продуктів:

1) депозит «Банківський скринька +»: клієнт оформляє депозит на термін більше року (зазвичай такі депозити мають на меті накопичення певної суми на здійснення великої купівлі, наприклад квартири); наприкінці терміну депозит може бути автоматично продовжено; депозит може бути затребуваний не раніше, ніж за рік; при укладанні договору на купівлю квартири або машини з використанням коштів на депозиті та кредитних ресурсів, запозичених у банку клієнту безкоштовно надається послуга депонування банківської скриньки для розрахунків за угодою, пов'язаною з придбанням нерухомості;

2) депозит «Техніка +»: клієнт оформлює депозит на термін не менше року, а наприкінці терміну проводиться розіграш призів у вигляді побутової техніки (наприклад, 10 пральних машин чи музичних центрів);

3) депозит «Ремонт +»: клієнт оформляє депозит терміном більше року, після закінчення терміну клієнт отримує дисконтну картку будівельного супермаркету, розрахунково-касове обслуговування якого здійснюється у банку;

4) депозит «Дисконт-техніка»: клієнт оформляє депозит терміном більше року, після закінчення терміну клієнт отримує дисконтну картку супермаркету побутової техніки, розрахунково-касове обслуговування якого здійснюється у банку;

5) депозит «Срібло +»: кожен десятий клієнт, який оформив депозит на строк не менше року, бере участь у розіграші 50-ти 10-грамових зливків срібла;

6) депозит «Золото +»: кожен тридцятий, який оформив депозит на строк не менше року, бере участь у розіграші 20-ти 5-грамових злитків золота;

7) депозит «Бонусний»: клієнт оформляє депозит на суму не менше заздалегідь обумовленої та на строк не менше року; після закінчення терміну депозиту клієнт отримує бонусну знижку на придбання банківських металів у сумі нарахованих відсотків;

8) депозит «Валюта + консультація»: клієнт оформлює депозит у валюті на певний термін, протягом якого щомісяця у вигляді листа отримує аналітичні огляди фахівців банку щодо динаміки курсів двох валют на вибір клієнта;

9) депозит «Активні гроші»: оформивши депозит, клієнт може вільно поповнювати його та знімати нараховані відсотки, а також 50% вкладу; ставка становить 65% від середньоринкової за депозитами;

10) депозит «Комунальний»: оформивши депозит, клієнт отримує можливість здійснювати комунальні платежі за рахунок нарахованих відсотків із знижкою.

Аналіз наведених вище альтернатив свідчить про те, що кожна з них є прийнятною для АТ КБ «Приватбанк».

Скористаємося методом порівняння альтернатив. Оцінити приріст

ресурсної бази, який можна отримати, включивши окремі продукти до номенклатури банківських продуктів, дуже проблематично, а часом неможливо. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне оцінити запропоновані альтернативи за допомогою експертів. Такими експертами виступають фахівці депозитного відділу банку. З метою такої оцінки експертам було запропоновано оцінити кожену альтернативу із запропонованого переліку за 100-бальною системою з погляду: можливості приросту ресурсної бази та можливості збільшення кількості клієнтів, залучених даним банківським продуктом. Оцінку альтернатив з погляду можливості розширення ресурсної бази банку здійснено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Результати опитування експертів щодо можливості розширення ресурсної бази банку за допомогою пропонованих депозитних продуктів, бали

Депозитні продукти	Експерти			
	1	2	3	4
1) депозит «Банківський осередок +»	90	65	65	90
2) депозит «Техніка +»	60	65	50	45
3) депозит «Ремонт +»	30	25	20	30
4) депозит «Дисконт-техніка»	50	45	60	50
5) депозит «Срібло +»	70	50	85	85
6) депозит «Золото +»	30	35	25	30
7) депозит «Бонусний»	10	5	5	10
8) депозит «Валюта + консультація»	20	20	20	20
9) депозит «Активні гроші»	90	90	75	95
10) депозит «Комунальний»	20	10	15	15

Джерело: Сформовано автором

Таблицю з балами (вихідними значеннями) перетворимо на таблицю (матрицю) рангів (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Матриця рангів

Депозитні продукти	Експерти			
	1	2	3	4
1	2	3	4	5
1) депозит «Банківський осередок +»	1	2	3	4
2) депозит «Техніка +»	1-2	2-3	3	2
3) депозит «Ремонт +»	4	2-3	5	5
4) депозит «Дисконт-техніка»	6-7	7	7-8	6-7
5) депозит «Срібло +»	5	5	4	4
6) депозит «Золото +»	3	4	1	3
7) депозит «Бонусний»	6-7	6	6	6-7
8) депозит «Валюта + консультація»	10	10	10	10
9) депозит «Активні гроші»	8-9	8	7-8	8
10) депозит «Комунальний»	1-2	1	2	1

Джерело: Сформовано автором

Додаткові перетворення (у тому випадку, якщо експерти надали однакову кількість балів різним продуктам) здійснюємо в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Перетворена матриця рангів

Депозитні продукти	Експерти			
	1	2	3	4
1	2	3	4	5
1) депозит «Банківський осередок +»	1,5	2,5	3,0	2,0
2) депозит «Техніка +»	4,0	2,5	5,0	5,0
3) депозит «Ремонт +»	6,5	7,0	7,5	6,5

Продовження таблиці 3.3

4) депозит «Дисконт-техніка»	5,0	5,0	4,0	4,0
5) депозит «Срібло +»	3,0	4,0	1,0	3,0
6) депозит «Золото +»	6,5	6,0	6,0	6,5
7) депозит «Бонусний»	10,0	10,0	10,0	10,0
8) депозит «Валюта + консультація»	8,5	8,0	7,5	8,0
9) депозит «Активні гроші»	1,5	1,0	2,0	1,0
10) депозит «Комунальний»	8,5	9,0	9,0	9,0

Джерело: Сформовано автором

Під час обробки результатів експертних оцінок щодо відносної важливості депозитних продуктів визначається ряд статистичних характеристик (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4

Розрахунок статистичних характеристик експертних оцінок

Найменування статистичних характеристик	Перелік депозитних продуктів									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Сума рангів	9,0	16,5	27,5	18,0	11,0	25,0	40,0	32,0	5,5	35,5
2. Середній ранг	2,3	4,1	6,9	4,5	2,8	6,3	10,0	8,0	1,4	8,9
3. Середнє значення в балах	77,5	55,0	26,3	51,3	72,5	30,0	7,5	20,0	87,5	15,0
4. Розмах	25,0	20,0	10,0	15,0	35,0	10,0	5,0	0,0	20,0	10,0

Джерело: Сформовано автором

Таким чином, у порядку пріоритетності (з погляду можливості розширення ресурсної бази) депозитні продукти можна розставити так:

- 1-е місце – депозит «Активні гроші»;
- 2-е місце – депозит «Банківський осередок +»;
- 3-е місце – депозит «Срібло+»;
- 4-е місце – депозит «Техніка +»;

5-е місце – депозит «Дисконт-техніка».

Впровадження саме цих депозитних продуктів, насамперед сприятиме, на думку експертів, розширенню ресурсної бази банку. Приймаємо рішення, що номенклатуру депозитних банківських продуктів слід доповнити депозитами «Активні гроші», «Комісія+», «Срібло+», «Техніка+», «Дисконт-техніка».

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що з метою вдосконалення лінійки депозитних продуктів пропонується розширити її з допомогою депозитів «Комісія +», «Техніка +», «Ремонт +», «Дисконт-техніка», «Срібло +», «Золото +» , «Бонусний», «Валюта + консультація», «Активні гроші», «Комунальний». З погляду опитаних експертів найбільш привабливими для АТ КБ «Приватбанк» можуть бути депозити (у порядку зменшення пріоритетів) «Активні гроші», «Комісія +», «Срібло +», «Техніка +» та «Дисконт-техніка».

До моменту, коли норматив Н4 відповідатиме нормі, доцільно нарощувати обсяг депозитів, що залучаються банком, тим самим розширюючи ресурсну базу. Якщо пропоноване рішення щодо нарощування ресурсної бази покаже свою ефективність, а значення економічних нормативів продемонструють наявність запасу фінансової стійкості, банку доцільно розпочинати розширення кредитних операцій. Зокрема, перспективним є розширення лінійки кредитних продуктів для фізичних осіб. Це дозволить вирішити й таку проблему у забезпеченні фінансової стійкості як недостатня прибутковість кредитно-депозитних операцій. Справа в тому, що розширення номенклатури кредитних продуктів для фізичних осіб, підкріплене зростанням ресурсної бази за рахунок нових депозитів, дозволить збільшити обсяг кредитування банком загалом. А оскільки умовно-постійні витрати, пов'язані із забезпеченням роботи банку, залишаться на колишньому рівні, чисті відсоткові доходи зростуть.

Усі ці зміни дозволять підвищити ефективність роботи банку та його фінансову стійкість.

У частині впровадження нових кредитних продуктів доцільно

застосовувати досвід інших країн з урахуванням особливостей ринку кредитних послуг, що надаються фізичним особам.

Зокрема, найбільш перспективним з точки зору залучення нових клієнтів може виявитися так званий туристичний кредит. Отримати такий кредит можна трьома способами. Банки нині активно співпрацюють із туристичними агентствами. Тому, якщо у туристичного агентства вже укладено контракт із банком, то й заявка на отримання позички може бути оформлена прямо в її офісі та одразу ж відправлена на розгляд до банку. Інший варіант - необхідні документи заповнюються безпосередньо в банку, куди туристична фірма відправить клієнта, попередньо забезпечивши виписаним рахунком. Третій спосіб має відношення до тих туроператорів, які з банками договорів не мають. У цьому випадку, проявивши ініціативу, клієнт сам обере банк-кредитор і віднесе туди рахунок на тур, що сподобався.

Наступним перспективним кредитним продуктом може бути кредит, кошти якого будуть спрямовані на погашення чинного кредиту позичальника в іншому вітчизняному банку. Зокрема, скориставшись цією пропозицією, клієнт може знизити щомісячний платіж за споживчим кредитом, замінити автокредит на готівку. Як аргумент для перекредитування може виявитися якісніше обслуговування та відсутність черг у відділеннях АТ КБ «Приватбанк». Щоб зробити видачу такого кредиту менш ризикованою для банку, оформити такий кредит можна позичальникам з позитивною кредитною історією та підтвердженням доходом за місцем роботи, які обслуговують автокредит, споживчий або товарний кредит іншого вітчизняного банку не менше 6 місяців.

Лінійку кредитних товарів доцільно доповнити за допомогою освітнього кредиту. Освітні кредити можуть бути використані на оплату другої вищої освіти. Отже, такий кредит отримають позичальники, які мають вищу освіту і є платоспроможними, тобто. які мають працювати на момент оформлення кредиту.

Наступний різновид кредиту, з якого можна поповнити лінійку

кредитних товарів, це кредит «Схвалений». Цей вид кредиту буде доступний власникам зарплатних карток АТ КБ «Приватбанк». Зокрема, можна запропонувати таку схему: клієнт може взяти кредит у сумі 10 000 грн. на 10 днів (переплата – 120 грн.), на 20 днів (переплата – 170 грн.), на 30 днів (переплата – 200 грн.). Після закінчення періоду кредитування із зарплатної картки позичальника відбувається автоматичне списання суми основного боргу та відсотків за користування кредитом.

Наступною пропозицією щодо розширення лінійки споживчих кредитів виступає кредит «Лотерейний», який передбачає, що щокварталу (кожного півріччя, щорічно) здійснюється розіграш списання заборгованості за кредитом. Таким кредитом цілком можуть скористатися азартні позичальники, яких, судячи з оцінок кредитних фахівців АТ КБ «Приватбанк», досить багато.

Лінійку кредитних продуктів можна доповнити за рахунок кредиту «Легкий». Особливістю даного кредиту є наявність пільгового періоду (припустимо, 50 днів), протягом якого відсотки користування позиковими коштами не стягуються (без сплати поширеного нині мінімального внеску по кредиту). Опитування працівників банку, зайнятих у сегменті споживчого кредиту показує, що середній період погашення споживчого кредиту на суму 5000 (це середня сума купівлі товарів у кредит) становить близько 45 днів. Виходячи з цього, можна припустити, що протягом пільгового періоду більшість кредитів погашена не буде, але наявність такого терміну зазвичай робить позичальників більш фінансово дисциплінованими.

Таким чином, лінійку споживчих кредитів АТ КБ «Приватбанк» пропонується розширити за рахунок таких кредитних продуктів:

- 1) кредит «Туристичний»;
- 2) кредит «На пере кредитування»;
- 3) освітній кредит «Стабільне майбутнє»;
- 4) кредит «Схвалений» для власників зарплатних карток АТ КБ «Приватбанк»;
- 5) кредит «Лотерейний»;

б) кредит «Легкий».

Висновок у тому, наскільки ефективними банку будуть запропоновані кредитні продукти, доцільно зробити, аналогічно використовуючи можливості експертного опитування. За експертів були залучені фахівці у сфері споживчого кредитування. Кожному експерту пропонувався перелік запропонованих кредитних продуктів, кожен позицію якого необхідно було оцінити за 10-бальною шкалою (оцінку «10 балів» пропонувалося виставити продукту, який, на думку експерта, є найефективнішим з точки зору посилення конкурентних позицій банку на ринку кредитування населення; відповідно, оцінкою «1 бал» пропонувалося відзначити продукт, який не має істотного значення банку як з погляду прибутковості кредитних продуктів, і з погляду розширення обсягів кредитування). Таким чином, запропоновані кредитні продукти отримали оцінки десяти спеціалістів-експертів за десятибальною шкалою. Експертні оцінки представлені у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Оцінки кредитних продуктів кожним із опитаних експертів

Запропоновані кредитні продукти	Експерти										Всього балів
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1) кредит «Туристичний»	5	6	9	5	8	4	2	4	2	6	51 (4-е місце)
2) кредит «На пере кредитування»	3	4	5	8	5	3	8	8	5	7	56 (3-е місце)
3) освітній кредит «Стабільне майбутнє»	8	3	2	5	5	5	8	4	5	2	47 (5-е місце)
4) кредит «Схвалений» для власників зарплатних карток АТ КБ	2	6	2	5	10	5	10	9	10	6	65 (2-е місце)
5) кредит «Потерейний»	3	6	9	4	8	5	2	1	3	6	46 (6-е місце)
6) кредит «Легкий»	9	8	3	7	5	4	10	6	8	7	67 (1-е місце)

Джерело: Сформовано автором

Ухвалення рішення про розширення лінійки депозитних та кредитних продуктів у цьому випадку має суттєві відмінності. Зокрема, пропонувані кредитні продукти відрізняються не тільки за застосовуваними інструментами та бонусами, пропонуваними клієнтам (це також властиво і пропонуваним депозитним продуктам), а й за термінами та цілями проведення відповідних банківських операцій (у цьому суттєва відмінність від набору пропонуваних депозитних продуктів). У зв'язку з цим необхідно перевірити узгодженість думок експертів щодо кредитних товарів. Для цього складено матрицю відповідності. З цією метою для кожної пари об'єктів (e_i e_j) визначаємо коефіцієнти відповідності c_{ij} , виходячи з припущення, що об'єкт e_i краще e_j . Результати розрахунків представлені у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Матриця відповідності

e_j	e_i					
	e_1	e_2	e_3	e_4	e_5	e_6
e_1	-	0,5	0,6	0,5	0,8	0,3
e_2	0,5	-	0,8	0,4	0,6	0,3
e_3	0,6	0,5	-	0,4	0,6	0,2
e_4	0,8	0,6	0,9	-	0,8	0,5
e_5	0,7	0,5	0,5	0,5	-	0,3
e_6	0,8	0,7	0,9	0,6	0,7	-

Джерело: Сформовано автором

Покажемо приклад розрахунку показника C_{12} . Висуваємо гіпотезу, що e_1 краще e_2 . Це припущення поділяють 5 експертів. Більшість критеріїв, що відповідають цьому припущенню, C_{12} мають номери: $K = 1, 2, 3, 5, 6$. Отже, $C_{12} = 0,5$ ($5/10$). Аналогічно розраховуються значення інших елементів матриці відповідності. Далі підсумовуємо отримані значення за рядками: 2,7; 2,6; 2,3;

3,6; 2,5; 3,7. І робимо висновок, що найбільшою мірою думки експертів збігаються щодо кредиту «Легкий» (e6), найменшою – щодо освітнього кредиту «Стабільне майбутнє» (e3).

Після побудови матриці відповідності необхідно розрахувати значення елементів матриці невідповідності (таблиця 3.7).

Таблиця 3.7

Матриця невідповідності

e _j	e _i					
	e ₁	e ₂	e ₃	e ₄	e ₅	e ₆
e ₁	-	0,6	0,6	0,8	0,1	0,8
e ₂	0,4	-	0,5	0,5	0,4	0,6
e ₃	0,7	0,5	-	0,5	0,7	0,5
e ₄	0,7	0,3	0,6	-	0,7	0,7
e ₅	0,3	0,7	0,6	0,8	-	0,8
e ₆	0,6	0,2	0,1	0,5	0,6	-

Джерело: Сформовано автором

Кожен елемент матриці невідповідності враховує ті критерії, за якими існує суперечність винесеної гіпотези, що об'єкт e₁ краще об'єкта e₂. Для пари об'єктів (e_i e_j) показник D₁₂ розраховується наступним чином:

1. Виділяємо безліч експертів, оцінки яких суперечать висунутій гіпотезі, що об'єкт e₁ краще за об'єкт e₂. K = 4, 7, 8, 9, 10.

2. Для цих критеріїв розраховуємо різницю оцінок об'єктів e₁ та e₂ - величину невідповідності: №4: 8-5=3; №7: 8-2 = 6; №8: 8-4 = 4; №9: 5-2 = 3; №10: 7-6 = 1. Отримані величини впорядковуємо як незростання: 6, 4, 3, 3, 1.

3. Показник невідповідності дорівнює 0,6 (6/10). Аналогічно розраховуються значення інших елементів матриці D.

Підсумовуємо показники по рядках та отримуємо наступні оцінки: 2,9; 2,4; 2,9; 3,0; 3,2; 2,0. Порівнюючи ці оцінки між собою, приходимо до висновку, що найбільшою мірою розбіжності між експертами виявилися щодо кредиту «Лотерейний» (e₅), найменшою мірою – щодо кредитного продукту

«Легкий» (е6).

Таким чином ми провели оцінку узгодженості думок експертів. Зіставляючи дані таблиці 3.6-3.7, робимо такі висновки. Найбільш перспективним експерти назвали кредитний продукт «Легкий» (е6). Щодо ефективності даного кредитного продукту експерти висловили найменше розбіжностей. Другий за ефективністю для банку кредитний продукт – «Схвалений». Третій у цьому списку продукт - це кредит «На перекредитування» (е2). Менш ефективними експертами визнано кредит «Туристичний» (мабуть через підвищені ризики виникнення проблем з їх погашенням) (е1). На передостанньому місці – освітній кредит «Стабільне майбутнє» (е3). І останнє місце займає кредитний продукт «Лотерейний» (е5). Однак, слід зазначити, що однозначно говорити про неефективність кредитного продукту «Лотерейний» не можна, оскільки саме цей продукт має найбільші розбіжності у думках серед експертів.

З представленого аналізу, можна дійти обґрунтованого висновку про доцільність розширення лінійки споживчих кредитних товарів, запропонованих АТ КБ «Приватбанк». При цьому в структурі пропонованих кредитних продуктів найбільшу питому вагу мають займати кредитні продукти «Легкий» та «Схвалений». Ці кредити, як випливає з їхнього опису, розглядаються як короткострокові.

З метою прогнозу ефективності запропонованих заходів також було використано можливості експертного опитування. Зокрема, експерти (співробітники банку) отримали бланк, на якому були наведені основні положення запропонованих до впровадження депозитних продуктів та прохання висловити думку про те, на скільки відсотків, на думку респондентів, може збільшитись обсяг залучених ресурсів (виходячи з досвіду їхньої роботи). Результати опитування 18 респондентів виявилися такими: 7,2%, 5,0%, 3,6%, 5,1%, 5,2%, 5,3%, 4,0%, 3,5%, 5,2, 6,7%, 7,1%, 7,2%, 5,6%, 3,8%, 4,1%, 4,2%, 4,5%, 5,2%.

Результати статистичної обробки одержаних результатів опитування

виглядають наступним чином:

максимальне значення – $X_{MAX} = 7,2\%$;

мінімальне значення – $X_{MIN} = 3,5\%$;

середнє значення – $X_{СЕР} = 5,14\%$;

середньоквадратичне відхилення – $\sigma = 1,23\%$.

Перевірка того, чи можна довіряти думку експертів, було проведено за допомогою критерію Греббса, суть якого полягає у визначенні двох безрозмірних дробів:

$$Z_P^1 = \frac{X_{MAX} - \bar{X}}{\sigma} = \frac{7,2 - 5,14}{1,23} = 1,68;$$

$$Z_P^2 = \frac{\bar{X} - X_{MIN}}{\sigma} = \frac{5,14 - 3,5}{1,23} = 1,34.$$

Потім отримані значення порівнюються з допустимими значеннями за прийнятого рівня помилок (таблиця 3.8).

Таблиця 3.8

Нормативні значення критерію Греббса (фрагмент)

	4	5	6	7	8	9	10	12	14	16	18
Z_T при рівні помилок $\alpha = 0,05$	1,70	1,88	2,00	2,09	2,17	2,24	2,29	2,39	2,46	2,52	2,58

Джерело: Сформовано автором

Якщо $Z_P > Z_T$, то наявність помилки встановлено. Це виключається з вибірки, і перераховуються характеристики вибірки. Критерій Греббса застосовується при обсязі вибірки до 25 од., що підходить, оскільки до нашого дослідження було залучено 18 експертів. Оскільки аномальних значень у результатах опитування експертів відсутні, є всі підстави прийняти, що їхня усереднена думка підходить для прогнозування результативності запропонованих заходів.

Таким чином, можна припустити, що якщо на 01.01.2021 р. сума залучених депозитів фізичних осіб становила 10 221 285 млн. грн., то за 2022 р. сума отриманих банком депозитів ДД може збільшитись на суму, що дорівнює:

$$\Delta Д = 10221285 \times 5,14 : 100 = 525374 \text{ млн.грн.}$$

Якщо припустити, що величина чистого спреду збережеться як мінімум на рівні 2020 р., тобто. рівним 5,071%, то сума чистих процентних доходів (ДЧПД) від залучення депозитів та подальшого їх розміщення на кредитному ринку збільшиться на суму, що дорівнює:

$$\Delta \text{ЧПД} = 525374 \times 5,071 : 100 = 26641,7 \text{ млн. грн.}$$

При цьому умовно-постійні витрати, пов'язані із забезпечення роботи банку, залишаться на колишньому рівні, в результаті очікується, що чисті процентні доходи можуть зрости навіть на величину, яка більша за розраховану вище. Отже, можна прогнозувати, що співвідношення чистих процентних доходів та активів, яке на 01.01.2022 р. складало:

$$607791 : 22228338 \times 100 = 2,73\%,$$

після проведення запропонованого заходу складе:

$$(607791 + 26641,7) : (22228338 + 525374) \times 100 = 2,79\%.$$

Таким чином, розширення номенклатури депозитних продуктів (на довгостроковій основі) дозволить збільшити обсяг кредитування (на короткостроковій основі), забезпечуючи тим самим підвищення прибутковості здійснення банківських операцій.

У звітності відсутні дані для розрахунку економічного нормативу Н4. Найбільш близьким за економічним змістом є показник, який показує, як довгострокові кредити покриті довгостроковими депозитами. Значення цього показника на 01.01.2022 р. складало:

$$5682308 : 86156116 \times 100 = 66,0\%$$

За прогнозом сума депозитів, залучених на довгостроковій основі, збільшиться на 525 374 млн. грн. Отже, прогнозне значення аналізованого співвідношення становитиме:

$$(5682308 + 525374) : 8615116 \times 100 = 72,2\%$$

Таким чином, забезпеченість довгострокових кредитів довгостроковими депозитами збільшиться на 6,2 процентних пункти.

Механізм підвищення фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк» за

допомогою запропонованих вище заходів можна наступним чином. Банк на даний момент має запас фінансової стійкості на короткостроковій основі (норматив миттєвої ліквідності Н2 на 01.01.2022 р. склав 116,4% при нормі 15%), тому банк може дозволити собі розширення обсягів кредитування населення, що дозволить вирішити проблему зниження прибутковості банківських операцій. З іншого боку, банк має проблеми із забезпеченням нормативу довгострокової ліквідності Н4 (на 01.01.2022 р. норматив становив 65,5% при нормі 120%). Для вирішення цієї проблеми пропонується розширити обсяг залучення депозитів на довгостроковій основі. Балансування відповідних статей балансу банку здатне покращити ситуацію із фінансовою стійкістю АТ КБ «Приватбанк». У цьому полягає перший із заходів, спрямованих на покращення фінансової стійкості.

3.2. Практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління кредитним ризиком як у комерційному банку

Проаналізувавши фінансовий стан і оцінивши кредитні ризики діяльності АТ КБ «Приватбанк» за період 2019-2021 рр., можна сказати, що, незважаючи на відповідність багатьох показників встановленим нормативним значенням, а також наявність фактично сформованих резервів на можливих умовах, даний банк характеризується певною недосконалістю в управлінні кредитними ризиками.

Основними причинами недоліків в управлінні кредитними ризиками можуть бути нерегулярність і неколегіальність процесу ризик-менеджменту, відсутність єдиної методології оцінки кредитних ризиків, єдиного стандарту управління кредитними ризиками і системного підходу.

Очевидно, що підвищення ефективності управління кредитними ризиками в цілому має здійснюватися комплексно, тобто вихід із лежачого в основі його побудованого принципу єдності, може бути забезпечено шляхом

вдосконалення кожного елемента, що входить до складу системи управління кредитними ризиками.

В якості управління об'єктом в системі управління кредитними ризиками комерційного банку виступають самі кредитні ризики. І в контексті оптимізації управління ними зручніше розглядати розвиток абсолютно нових форм кредитування в залежності від потреб ринку банківських послуг, що передбачає створення продуктів-новинок.

Перспективними кредитними продуктами безпосередньо для АТ КБ «Приватбанк» можуть бути наступні:

- проектне кредитування;
- сек'юритизація кредитних активів;
- синдиковане кредитування.

Для будь-якого комерційного банку брати участь в проектному кредитуванні як перспективному кредитному продукті - це не тільки довгострокове кредитування окремого виробництва, а вся сукупність робіт по обслуговуванню конкретної інвестиційної програми.

Одним із найбільш поширених інструментів розподілу кредитних ризиків шляхом уступки правових вимог є сек'юритизація кредитів. Але її використання говорить про необхідність запасу якісних боргових зобов'язань, існування та постійного функціонування цілої сукупності спеціалізованих фінансових інститутів.

Перерозподіл кредитних ризиків у рамках синдикату банків відбувається у вигляді окремого механізму участі, який передбачає акумулювання коштів кредиту одним банком - кредитором, який уклав договір із позичальниками, а також самостійний договір участі з передбачуваними учасниками синдикованого кредитування.

Великий інтерес становлять схеми рефінансування кредитів. У АТ КБ «Приватбанк» однією з розроблених програм кредитування нині є рефінансування споживчих кредитів.

Також останнім часом актуальним є використання скорингу. Ця система

дозволяє досить швидко збільшити обсяг продажу кредитних продуктів банку через скорочення термінів перевірки заявки на кредит та індивідуального підбору відповідних параметрів кредиту під кожного позичальника в індивідуальному порядку. Скоринг дозволить забезпечити миттєву та об'єктивну оцінку рівня ризиків кредитів, що видаються, та прийняття необхідних рішень щодо позик, які мінімізують кредитні ризики портфеля.

Підвищення ефективності управління кредитними ризиками може бути спрямоване на такі аспекти:

1) посилення ролі упорядкованості у діяльності структурних підрозділів комерційного банку, зокрема АТ КБ «Приватбанк», за допомогою розроблення відповідного методичного забезпечення та створення спеціального структурного підрозділу, наприклад, Комітету з координації з покладанням на нього відповідних функцій;

2) розвиток кредитних відносин з погляду клієнтоорієнтованості через застосування нових інформаційних технологій (впровадження спеціалізованих комп'ютерних програм), посилення корпоративної культури спеціалістів банку, розширення асортименту банківських послуг.

Оптимізувати управління кредитними ризиками в АТ КБ «Приватбанк» дозволить застосування у банку вдосконалених методів та прийомів щодо збору, аналізу та узагальнення зовнішньої інформації шляхом розширення та створення структур баз даних, узгодження форматів її надання, впровадження сучасних зарубіжних технологій.

Особливу увагу слід приділити організаційній структурі, яка має забезпечити баланс інтересів «продукти-продаж-ризики». Ключові показники ефективності цих складових мають дати позитивний результат.

До складу організаційної структури управління АТ КБ «Приватбанк» доцільно включити спеціальний комітет із координації, підпорядкувавши його безпосередньо керівництву банку.

На цей комітет необхідно покласти рішення наступних основних важливих завдань:

- 1) розробку конкретної методики координації діяльності за всіма структурними підрозділами даного банку в рамках комплексного управління кредитними ризиками;
- 2) пропозиція різних варіантів оптимальної стратегії управління ризиками;
- 3) прийняття участі у вирішенні спірних ситуацій, що виникають на окремому етапі прийняття конкретного управлінського рішення між різними структурними підрозділами, що беруть участь у ньому;
- 4) підготовку кількох сценаріїв із зазначенням конкретних змінних та типів підходів, а потім передачу їх у відповідні структурні підрозділи для уточнення всіх показників надалі.

Ключову роль при оптимізації культури управління кредитними ризиками в АТ КБ «Приватбанк» слід відвести оцінці чутливості за різних сценаріїв, завдяки якій у відділі виникає обізнаність.

Керівництво, а також бек-офіс, відділ інформаційних технологій та адміністрація повинні, як мінімум, розробити власні найгірші сценарії та оцінити окремі витрати, а іноді навіть переваги за базового, несприятливого та катастрофічного сценаріїв.

Ці сценарії базуються на оглядах стану справ, підготовлених виконавчим комітетом із ризиків. Кожен функціонуючий відділ може проаналізувати найгірший варіант розвитку відповідних факторів високого ризику та основних ризиків.

Кількісний вимір потенційного впливу сценаріїв - перший етап на шляху підвищення ефективності управління кредитними ризиками в АТ КБ «Приватбанк» і адаптивного усунення кредитних ризиків.

Ключова перевага у розробці сценаріїв структурними підрозділами АТ КБ «Приватбанк» полягає в наступному:

- дозволяє керівництву зробити оцінку вартості катастрофічного сценарію;
- показує узагальнену картину фактичних обсягів ризиків, пов'язаних із

повсякденною діяльністю банку;

- дає можливість зіставити обсяг кредитних ризиків структурного підрозділу з іншими підрозділами, дозволяючи йому пов'язувати власну мінімізацію ризиків з політикою управління кредитними ризиками.

Готовність структурних підрозділів банку до оперативного вирішення поточних завдань у процесі управління кредитними ризиками характеризується сукупністю та станом джерел внутрішньої інформації. І у зв'язку з цим дані джерела повинні становити єдиний комплекс взаємопов'язаних документів, які застосовують співробітники АТ КБ «Приватбанк».

Весь обсяг документації обов'язково має включати організаційно-розпорядчі та спеціальні документи. До організаційно-розпорядчих документів слід відносити нормативну документацію, накази, розпорядження, документацію, що регламентує окремі процедури кредитування, зокрема такими документами є «Положення щодо організації кредитної роботи в АТ КБ «Приватбанк», протоколи засідань регулюючих органів та ін.

Спеціальна документація передбачає наявність у своєму складі методичної бази, яка безпосередньо регламентує процес управління кредитними ризиками, саме: «Методика аналізу фінансового стану позичальника», «Методика визначення групи кредитного ризику» та інших.

Оптимізацію управління кредитними ризиками у АТ КБ «Приватбанк» забезпечить підвищення внутрішньої культури спілкування безпосередньо з клієнтом та рівня професійної підготовки кожного співробітника банку, а також застосування сучасних інформаційних технологій.

Це дозволить вирішити завдання на користь розвитку банку як клієнтоорієнтованого, впровадження абсолютно нових форм кредитування, і, зрештою, підвищить ефективність управління кредитними ризиками у АТ КБ «Приватбанк» загалом.

Ключовим фактором в оптимізації управління кредитними ризиками в АТ КБ «Приватбанк» та недопущення зростання їхнього рівня є здатність банку оперативно приймати правильні управлінські рішення, що потребує

відновлення існуючої системи управління банківськими ризиками (СУБР), зокрема кредитними.

Внутрішня організаційна структура СУБР побудована на основі особливостей діяльності банку, і з метою підвищення ефективності управління кредитними ризиками в цілому необхідно оптимізувати окремі елементи даної системи, а саме: інституційну, організаційну, технічну, аналітичну та контролінгову підсистеми.

Оптимізація інституційної підсистеми полягає у вирішенні ключових завдань формування найбільш раціональних окремих та узагальнених комбінацій економічних нормативів, правил, договорів, що розширюють діяльність банківського ризик-менеджменту.

Підвищення ефективності організаційної та технічної підсистем має надати можливість прийняття рішень за будь-яких змін зовнішнього середовища, що потребує перегляду короткострокової або довгострокової фінансової стратегії банку в галузі управління кредитними ризиками з урахуванням невизначеності факторів зовнішнього середовища, а також посилення оснащення банку новітньою технологією, засобами комунікації, що необхідні для адекватного функціонування банку.

Удосконалювати діяльність аналітичної підсистеми необхідно за допомогою посилення вивчення маркетингової, правової інформації, даних про рівень рентабельності банківських операцій, якості кредитного портфеля та інших.

Мета контролінгової підсистеми - своєчасно, повно, достовірно аналізувати ефективність використання фінансових ресурсів банку, встановлювати відповідність фактичних значень економічних нормативів встановлених Національним банком України.

В даний час на практиці управління кредитними ризиками спостерігається перехід до використання в банках горизонтальних структур (наприклад, так званих бізнес-груп), а також функціональних комітетів (наприклад, кредитних), де відсутня посадова ієрархія та адміністративне

підпорядкування.

Ці структуровані горизонтальні системи представлені співробітниками банку, наділеними повноваженнями на здійснення конкретних операцій або прийняття управлінських рішень з мінімізації кредитних ризиків.

Як рекомендацію підвищення ефективності управління кредитними ризиками в АТ КБ «Приватбанк» доцільно запропонувати впровадження моделі діагональної СУБР, зокрема системи управління кредитними ризиками.

Дана модель буде поєднувати у собі вертикальне регулювання та горизонтальну самоорганізацію, що дозволить здійснювати комплексне та ретельне управління кредитними ризиками.

Внаслідок раціонального розподілу керівництвом банку зусиль безпосередньо з регулювання процесу управління кредитними ризиками по вертикалі та самоорганізації відділів по горизонталі можна отримати модель діагональної структури системи управління кредитними ризиками.

Слід звернути увагу, що неможливо побудувати ідеальну діагональну структуру системи управління банківськими ризиками, зокрема кредитними ризиками, але вона дозволить оптимізувати управління кредитними ризиками на практиці.

Адаптована концепція діагональної системи управління банківськими ризиками, зокрема кредитними, полягає в наступному:

- всі труднощі, які виникають при впровадженні діагональної системи управління кредитними ризиками, не мають чітко зазначених меж і не можуть бути вирішені строго формальними методами, що дає переваги при прийнятті управлінських рішень щодо управління кредитними ризиками;
- діагональна система управління кредитними ризиками не підлягає жорсткій однозначній регламентації;
- пристосування діагональної системи управління кредитними ризиками є найважливішим чинником за умов ринкової самоорганізації та регулювання банківської діяльності в цілому;
- горизонтальна самоорганізація дозволить забезпечити додаткові

позитивні можливості, які сприятимуть попередженню негативних ситуацій та створенню сприятливих змін при управлінні кредитними ризиками під час проведення банком операцій.

Якщо узагальнити теоретичні аспекти та специфічні особливості діяльності банку, то цілком впевнено можна запропонувати організаційну структуру діагональної системи управління кредитними ризиками безпосередньо АТ КБ «Приватбанк» у вигляді схеми (рис. 3.1).

Як бачимо на рис. 3.8 організаційна структура діагональної системи управління кредитними ризиками АТ КБ «Приватбанк» включає горизонтальне (аналітичний відділ, юридичне управління, кредитний відділ, операційний відділ, управління маркетингу, інші структурні підрозділи) і вертикальне управління (Наглядова рада та правління АТ КБ «Приватбанк») кредитними ризиками, які доповнюють одне одного, а це сприятиме отриманню максимального результату - мінімізації кредитних ризиків у банку та підвищення ефективності управління ними.

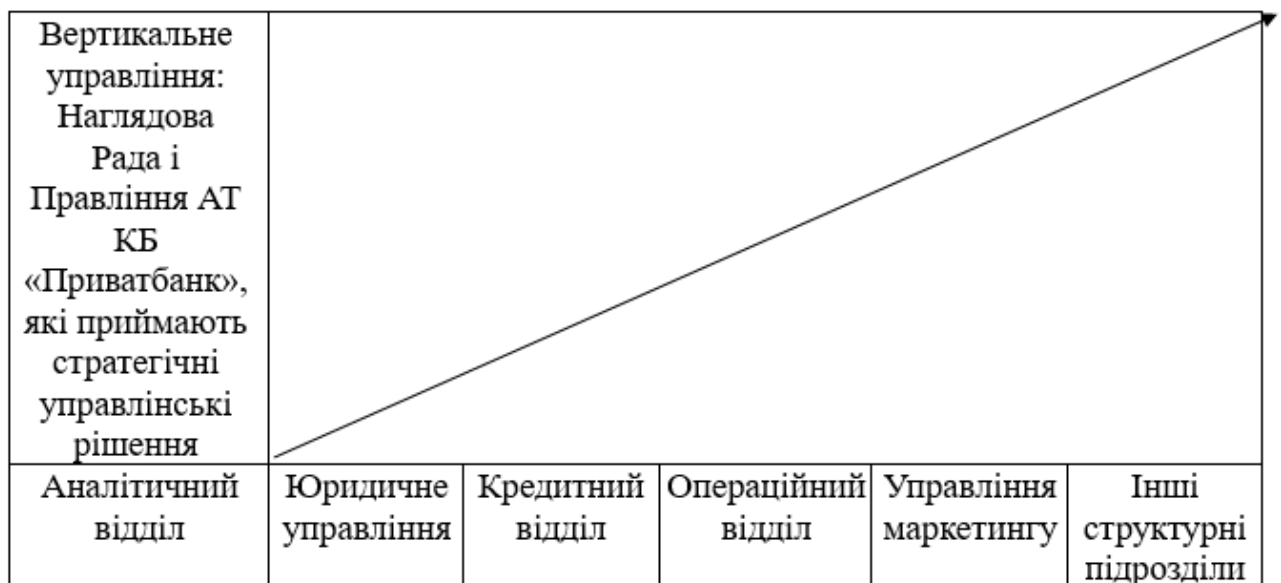

Рис. 3.1. Організаційна структура діагональної системи управління кредитними ризиками у АТ КБ «Приватбанк»

Джерело: Сформовано автором

З метою оптимізації управління кредитними ризиками у корпоративній

структурі АТ КБ «Приватбанк» необхідно виконувати такі практичні рекомендації:

- 1) сформувані відділи для аналізу та підготовки інформації залежно від виду кредитного продукту;
- 2) оцінку застави здійснювати спеціально відокремленим підрозділом, з використанням інформації сторонніх організацій, обраних цим банком;
- 3) моніторинг кредитних ризиків проводити на постійній основі та обов'язково включати себе періодичний аналіз фінансової звітності позичальників та контрагентів, дотримання умов кредитування, аналіз оборотів за рахунками клієнтів-позичальників;
- 4) контролювати прибутковість операцій кредитування, постійно аналізувати структуру портфеля за видами кредитних продуктів.

Серед рекомендацій щодо підвищення ефективності управління кредитними ризиками у АТ КБ «Приватбанк» найбільш актуальними є:

- 1) розвиток нових форм кредитування як елемент удосконалення процесу управління кредитними ризиками, таких як проектне кредитування, сек'юритизація кредитних активів, рефінансування кредитів тощо;
- 2) розвиток та становлення кредитних відносин з погляду клієнтоорієнтованості шляхом використання сучасних інформаційних технологій;
- 3) удосконалення інформаційної підсистеми, що передбачає перетворення методів зі збирання, аналізу, узагальнення зовнішньої та внутрішньої інформації, а також правильне ведення внутрішньої документації («Методика аналізу фінансового стану позичальника», «Методика визначення групи кредитного ризику» тощо);
- 4) розробка сценаріїв, а також кількісний вимір потенційного їх впливу, і, як наслідок, ефективне та адаптивне усунення кредитних ризиків;
- 5) підвищення внутрішньої культури, культури видимого спілкування з клієнтом та рівня професійної підготовки кожного співробітника;
- 6) побудова організаційної моделі діагональної системи управління

кредитними ризиками, яка дозволить адекватно реагувати на ризики, що посилюються, оптимізувати управління ними безпосередньо в АТ КБ «Приватбанк», а також забезпечити ефективне функціонування банку в цілому.

Таким чином, АТ КБ «Приватбанк» є одним з найбільших системотворчих банків країни, основні його показники, зокрема, кредитні ризики відповідають встановленим нормативним значенням, а також є фактично сформовані резерви на можливі втрати. Але є деякі недосконалості управління цими ризиками, а саме нерегулярність та неколегіальність процесу ризик-менеджменту, відсутність системного підходу. Тому для підвищення ефективності управління кредитними ризиками в АТ КБ «Приватбанк» можна запропонувати побудову діагональної системи управління кредитними ризиками, яка дозволить комплексно керувати ними, вдосконалення інформаційної бази, розробка сценаріїв, які дозволять ефективно мінімізувати кредитні ризики.

ВИСНОВКИ

Метою дослідження є розробка практичних рекомендацій щодо подальшого підвищення фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк». У ході виконання випускної кваліфікаційної роботи вирішено поставлені завдання та зроблено відповідні висновки.

1. Розкрито сутність фінансової стійкості комерційного банку, а також факторів, що на неї впливають. Фінансова стійкість банківської установи відображає в цілому його фінансовий стан, використання та розподіл фінансових ресурсів, визначає позицію з питань співвідношення активів і пасивів. Складність кожної із складових фінансової стійкості комерційного банку (ресурсна база, якість активів та якість управління ризиками) обумовлює необхідність вивчення методичних підходів до формування системи основних показників, що відображають рівень фінансової стійкості банківської установи.

2. Вивчено методичні прийоми аналізу фінансової стійкості комерційного банку. Основу оцінки фінансової стійкості комерційного банку становлять методики, розроблені Національним банком України та численними рейтинговими агентствами. При цьому система комплексного аналізу включає оцінку власних, позикових та залучених коштів, активів, доходів, витрат та прибутковості банку, ліквідності його активів та платоспроможності, а також оцінку дотримання економічних нормативів. Практика застосування перерахованих методичних прийомів для оцінки фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк» продемонстровано у другому розділі цієї кваліфікаційної роботи.

3. Подано коротку характеристику АТ КБ «Приватбанк» та проаналізовано його основні економічні показники. АТ КБ «Приватбанк» - це сучасний універсальний банк, що задовольняє потреби різних груп клієнтів у широкому спектрі банківських послуг. АТ КБ «Приватбанк» займає найбільшу частку ринку вкладів і є основним кредитором вітчизняної економіки. За результатами аналізу фінансової діяльності АТ КБ «Приватбанк» встановлено,

що протягом аналізованого періоду обсяг чистого прибутку зменшився за рахунок зменшення розміру чистого процентного доходу та зменшення чистого комісійного доходу. За даними аналізу та оцінки результатів фінансово-господарської діяльності АТ КБ «Приватбанк» встановлено, що за аналізований період 2019-2021 рр. сума чистого прибутку банку зменшилась за рахунок зменшення суми чистого процентного доходу та зниження чистого комісійного доходу. Фінансово-економічний стан АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021 роки. визначається ступенем збільшення його капіталообігу та фінансової стійкості за динамікою структури джерел фінансування, ступенем спроможності розраховуватися за борговими зобов'язаннями.

4. Спираючись на розрахунки коефіцієнтів за 2019-2021 роки, що вказують на ефективність кредитної діяльності АТ КБ «Приватбанк», можна дійти висновку, що банк проводив ефективну кредитну діяльність, проте зниження співвідношення загальної суми доходу від кредитування до активів у 2021 році порівняно з 2020 роком свідчить про зменшення загального фінансового результату банку за кредитними операціями по відношенню до активів, що приносять дохід, що в свою чергу вказує на зменшення рівня відсоткового доходу за кредитними операціями.

5. За результатами аналізу показників депозитної діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2019-2021 рр. встановлено, що у структурі власного депозитного портфеля банку не вистачає строкових депозитів, тому керівництву банку важливо звернути увагу на підвищення ефективності залучення коштів фізичних осіб, особливо із вищим рівнем платоспроможності, задля розміщення їх на довший термін шляхом впровадження програм лояльності та нових депозитних продуктів. Стан фінансово-економічної безпеки АТ КБ "Приватбанк" визначається ступенем оборотності капіталу та фінансовою стійкістю за динамікою структури джерел фінансування, можливістю розраховуватися за борговими зобов'язаннями. На підставі розрахунку коефіцієнтів, що характеризують фінансову безпеку АТ КБ «Приватбанк», можна дійти висновку, що банк проводив ефективну діяльність,

проте зменшення співвідношення загальної суми доходів до активів у 2021 році порівняно з 2020 роком свідчить про зменшення загального фінансового результату банку по відношенню до активів, що приносять дохід банку. Таким чином, аналізований банк має передумови для здійснення діяльності в умовах підтримки прийняттого рівня фінансової стійкості. Основні проблеми пов'язані, по-перше, із недостатністю ресурсної бази, що зумовлює недостатню ліквідність у довгостроковій перспективі; по-друге, із недостатньо високим рівнем якості активів.

6. Розроблено практичні заходи щодо підвищення фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк», а також здійснено прогноз економічного ефекту від реалізації запропонованих рекомендацій. Серед шляхів підвищення фінансової стійкості банку для АТ КБ «Приватбанк» слід виділити два основні напрямки. Перший напрямок пов'язаний з оптимізацією ресурсної бази банку. Другий напрямок пов'язаний з диверсифікацією та підвищення якості працюючих активів і, відповідно, джерел доходу банку. З метою реалізації названих напрямків у рамках цієї кваліфікаційної роботи пропонується:

- по-перше, розширити лінійку депозитних банківських продуктів, які пропонуються клієнтам банку на довгостроковій основі. У порядку пріоритетності (з погляду можливості розширення ресурсної бази) депозитні продукти можна розставити так: 1-е місце – депозит «Активні гроші»; 2-е місце – депозит «Банківський осередок +»; 3-е місце – депозит «Срібло+»; 4-е місце – депозит «Техніка +»; 5-е місце – депозит «Дисконт-техніка». Впровадження саме цих депозитних продуктів сприятиме, на думку експертів, розширенню ресурсної бази банку. До моменту, коли норматив Н4 відповідатиме нормі, доцільно нарощувати обсяг депозитів, що залучаються банком, тим самим розширюючи ресурсну базу. Якщо запропоноване рішення щодо нарощування ресурсної бази покаже свою ефективність, а значення економічних нормативів продемонструють наявність запасу фінансової стійкості, банку доцільно розпочинати розширення кредитних операцій. Зокрема, перспективним є розширення лінійки кредитних продуктів для фізичних осіб. Зокрема,

встановлено, що у структурі пропонованих кредитних продуктів найбільшу питому вагу мають займати кредитні продукти «Легка» та «Схвалена». Прогноз показав, що сума чистих процентних доходів від залучення депозитів та подальшого їх розміщення на кредитному ринку може збільшитися на суму, що дорівнює 26641,7 млн. грн.;

- по-друге, визначити шляхи оптимізації управління кредитними ризиками у комерційному банку: проведення глибоко та всебічного аналізу кредитного процесу, відповідної методологічної бази; прийняття адекватних управлінських рішень у умовах, що змінюються, гнучкість управлінських рішень; вирішення практичних завдань організації кредитної діяльності банку на основі процесного підходу та апробації технології впровадження внутрішнього кредитного рейтингу тощо.

7. Серед практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління кредитними ризиками безпосередньо в АТ КБ «Приватбанк» було виділено такі:

- сформувати відділи для аналізу та підготовки інформації залежно від виду кредитного продукту;
- оцінку застави здійснювати спеціально виділеним підрозділом з використанням інформації сторонніх організацій, обраних цим банком;
- моніторинг кредитних ризиків проводити на постійній основі та обов'язково включати себе періодичний аналіз фінансової звітності позичальників та контрагентів, дотримання умов кредитування, аналіз оборотів за рахунками клієнтів-позичальників та ін.

Таким чином, у ході проведення дослідження мету досягнуто та завдання виконані. Використовуючи всі перераховані вище рекомендації в роботі АТ КБ «Приватбанк» зможе зміцнити лідируючі позиції в банківському секторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cihak M. Bank Profitability and Financial Stability. *International Monetary Fund*. 2019. P. 2–50.
2. MacDonald, C., & van Oordt, M. R. Using market-based indicators to Assess banking System Resilience. *Bank of Canada Financial System Review*. 2017. P. 29-41.
3. Papadimitriou, T., Gogas, P., & Agravetidou, A. The resilience of the US banking system. *International Journal of Finance & Economics*. 2020
4. Ruza, C., de la Cuesta-González, M., & Paredes-Gazquez, J. Banking system resilience: an empirical appraisal. *Journal of Economic Studies*. 2019. №46. Вип.6. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JES-06-2018-0199/full/html>
5. Барановський О.І. Стійкість банківської системи України. *Фінанси України*. 2007. № 9. С. 75–87.
6. Вітлінський В., Пернарівський О. Фінансова стійкість як системна характеристика комерційного банку. *Банківська справа*. 2000. № 6. С. 48–51
7. Вовченко О.С. Сучасні методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банку. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2016. № 5 (77). С.161-169
8. Водоп'янова Н. О. Фінансова стійкість комерційного банку. Міжвузівська збірка наукових праць за підсумками III Відкритої наукової конференції ВДТУ «Молодь та економіка: нові погляди та рішення», 2003. С. 11–12
9. Гарбар Є.С. Фактори впливу на фінансову стійкість банку в умовах нестабільного економічного середовища. *Науковий вісник Ужгородського університету Серія «Економіка»*. 2015. Випуск 1 (45). Т.1 С. 184187.

10. Голобородько Ю. О. Теоретичні підходи до розкриття сутності та складових фінансової безпеки банківських установ. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.12. С. 194-198.
11. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи. *Вісник КЕФ КНЕУ імені В. Гетьмана*. 2016. 1. С.17-26.
12. Дзюблюк О.В. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія / О. В. Дзюблюк, В. В. Корнєєв, В. І. Міщенко та ін. ; за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. 298с.
13. Дмитров С. О. Управління фінансовою безпекою комерційного банку. *Фінансовий простір*. 2012. № 2 (6). С. 11-15.
14. Довгаль Ю.С., Чамара Р.О. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення. URL:<https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1501/15djssfs.pdf> .
15. Єпіфанов А.О., Пластун О.Л., Домбровський В.С. та ін. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с
16. Жихор О. Б., Більська О. В., Медведєв Д. О., Попов А. О. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банківської системи. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 2. С. 3236.
17. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергєєва О. С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. Одеса: Видавництво «Атлант», 2014. 484 с.
18. Золковер А.О., Гуменюк А.О. Методи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків. *International scientific journal*. 2015. № 2. С. 32-35.
19. Іванов В.В. Аналіз надійності банку: Практ. допомога. Миколаїв: *Ділова література*, 1996. 320 с.

20. Калемі Н.Є. Теоретичні та методичні аспекти управління фінансовою стійкістю *Культура народів Причорномор'я*, 2013 № 252
URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/91503>
21. Карпова О. І., Моргун І.М. Концептуальні підходи щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю банку. *Збірник наукових праць Харківського інституту банківської справи університету банківської справи НБУ*. № 1 (10). 2011. С. 13-18.
22. Корженко, К. А. Підходи до класифікації факторів, що впливають на стійкість банківської установи. Науковий вісник Херсонського державного університету. *Економічні науки*. 2015. 12 (1). С.191-195.
23. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динаміки стабільної діяльності банку. Актуальні проблеми економіки: *Науковий економічний журнал*. 2018. №9. С. 43-50.
24. Кушнір К. О. Поняття стійкості комерційних банків та її динамічні характеристики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 20. С. 38–41.
25. Лаврушин О.І. Оцінка фінансової стійкості кредитної організації. М: КНОРУС, 2016. 302 с.
26. Литовченко О. Ю., Самойлов Б.М. Теоретико-методичне підґрунтя до управління фінансовою безпекою банку. *Бізнес інформ*. URL: http://www.rusnauka.com/29_DWS_2012/Economics/1_120397.doc.htm
27. Марич М. Г. Оцінка фінансової стійкості комерційних банків України на сучасному етапі розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. 17. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/142.pdf>
28. Масленченков Ю. С. Фінансовий менеджмент в комерційному банку: Технологія фінансового менеджменту клієнта. Київ: *Перспектива*, 1997. 283 с.
29. Михайлюк Р. В. Концептуальні засади механізму управління фінансовою стійкістю комерційних банків. *Світ фінансів*. 2005. № 3. С. 21–31.

30. Міщенко С. Сутність економічного капіталу та його роль у забезпеченні фінансової стійкості банку. *Вісник НБУ*. 2008. № 1. С. 58–64.
31. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури. Київ : УБС, ЦНДНБУ, 2009. 384 с.
32. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/about/management/corp>.
33. Побережний С. М., Пластун О. Л., Болгар Т. М. Фінансова безпека банківської діяльності : навч. посіб. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 112 с.
34. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
35. Ребрик Ю. С. Експрес-діагностування фінансової стійкості банків на основі застосування методів непараметричної статистики. *Ефективна економіка*. 2016. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4781>
36. Реверчук О. Банківський сектор та його структура в Україні. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2009. Вип. 19. С. 420-424.
37. Русіна Ю.О., Легейда А.Г. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. *International scientific journal*. 2015. № 2. С. 87-90.
38. Склеповий Є. В. Складові стійкості комерційного банку. *Фінанси України*. 2017. №5. С. 138–143.
39. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанку» 2019 року. URL: <https://static.privatbank.ua/files/Richnij+zvit+za+2019rg..pdf>
40. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанку» 2020 року. URL: <https://static.privatbank.ua/files/Річний+звіт+за+2020+p.pdf>
41. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанку» 2021 року. URL: <https://static.privatbank.ua/files/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82+%D0%B7%D0%B0+2020+%D1%80.pdf>

42. Черничко С.Ф., Черничко С.С., Пелехач І.І. Банківський сектор економіки України: огляд основних тенденцій і перспектив розвитку. Науковий вісник Мукачівського державного університету. *Серія Економіка*. 2017. Випуск 2(8). С.182-189
43. Шіллер Р.І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення. Київ: *Наук. думка*, 1998. 158 с.
44. Юрчишена Л.В., Подолян С.В. Оцінка фінансової стійкості комерційного банку. *Регіональна бізнес, економіка та управління*. 2013. № 3. С. 72-79.

ДОДАТКИ

Додаток А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК»

Адреса: вул. Набережна Перемоги, 50, м. Дніпро, 49094, Україна

к/р 32003102901026 у Національному банку України

МФО 305299, ЄДРПОУ 14360570

ПІН 143605704021, свідоцтво №100238786,

Дані про фінансові результати діяльності відділення АТ КБ «Приватбанк»

Активи:	2018р.	2019р.	2020р.
Грошові кошти і залишки в НБУ	71281,8	54570,8	113796,8
Кредити надані суб'єктам господарювання-юрід. особам	96553,9	96553,9	96553,9
Кредити надані фізичним особам	40380,7	158656,3	247761,1
Кредити в інвестиційну діяльність фізичним особам	1378,3	5389,6	4788,4
Прострочені доходи	812,0	2365,0	37555,4
Всього	42571,0	166411,0	290104,9
Сумнівна заборгованість за нарахованим доходам	-48989,0	-99860,8	-99903,5
Дебіторська заборгованість по операціям з клієнтами	212,2	61,3	477,1
Кредиторська заборгованість по транзитним рахункам	299,5	1025,7	9189,2
Запаси матеріальних цінностей	186,3	317,9	235,5
Інші активи	750,1	1009,5	1254,8
Розрахунки між філіалами банку	1849744,9	3300102,4	3824688,7
Нематеріальні активи	55,0	-	-
Основні засоби	37305,2	88582,5	82719,0
Інші необоротні активи	634,7	147,3	400,5
Всього активів	2050605,9	3608922,0	4319427,2
Пасиви:	2018р.	2019р.	2020р.
Кошти на вимоги СПД	39658,5	84363,0	59885
Кошти на вимоги фізичних осіб	1496384,8	2692027,0	2974205,6
Строкові кошти фізичних осіб	304128,2	505193,3	880170,8
Кошти небанківських органів	144,8	257,3	613,4
Всього кошти клієнтів	1840316,5	3281850,7	3914874,8
Кредиторська заборгованість та транзитні рахунки	33022,3	31866,1	38056,7
Інші пасиви банку	315,0	13102,7	14883,4
Розрахунки між філіалами	176077,8	251755,3	255622,2
Усього забор'язань	2049731,7	3578575,1	4223758,4
Капітал банку	874,1	30346,8	95668,8
Всього пасивів	2050605,9	3608922,0	4319427,2

Керуючий відділенням

Ліцензія НБУ № 22 від 05.10.2011 р.

Додаток Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК «ПРИВАТБАНК»

Адреса: вул. Набережна Перемоги, 50, м. Дніпро, 49094, Україна

к/р 32003102901026 у Національному банку України

МФО 305299, ЄДРПОУ 14360570

ПІН 143605704021, свідоцтво №100238786,

Звіт про прибутки та збитки відділення АТ КБ «Приватбанк»

Найменування статей	2018р.	2019р.	2020р.
Процентні доходи	137853,5	125720,1	188716,0
Процентні витрати	32597,0	50946,0	60050,1
Чистий процентний дохід	105256,5	74774,1	128665,9
Комісійний дохід	97287,5	103227,0	129056,7
Комісійні витрати	9554,7	10950,6	6277,9
Чистий комісійний дохід	87732,8	92276,4	122778,8
Операційний дохід	238574,4	234357,7	33183,6
Загальні витрати	196165,8	190742,3	266514,7
Прибуток до оподаткування	42408,5	44405,4	78486,9
Податок на прибуток	-	790,0	13165,0
Чистий прибуток/збиток банку	42408,5	43615,3	65321,9

Керуючий відділенням